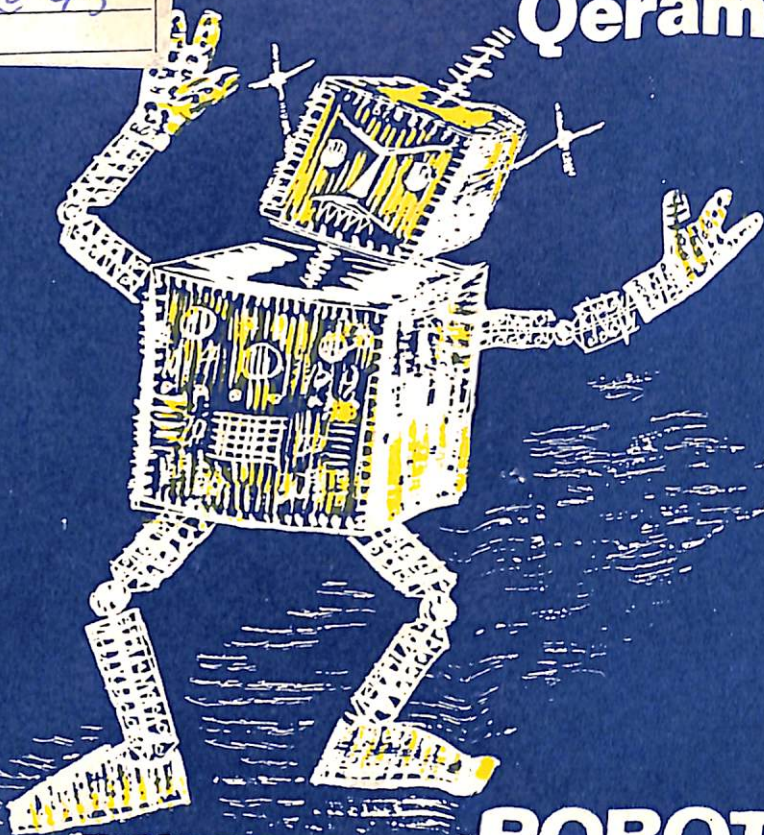

BIBLIOTEKA
SHTETIT

8JH-93-32

245

Thanas
Qerama

ROBOTI
I PABINDUR

TREGIME FANTASTIKO - SHKENCORE

8117-P3-32

245

BIBLIOTEKA E PIONIERIT

Thanas Qerama

2082

ROBOTI I PABINDUR

TREGIME

FANTASTIKO - SHKENCORE

SHTËPIA BOTUESE «NAIM FRASHËRI»

ROBOTI I PABINDUR

Ngjarja, që do t'ju tregoj, ka ndodhur rreth 30 vjet më parë. Në mos gabohem, ka qenë fundi i janarit ose fillimi i shkurtit të vitit dy mijë e... Kjo ngjarje, që kaloi fare pa u vënë re nga shumë njerëz, nuk qe pa rëndësi për klasën tonë e aq më tepër për njërin nga shokët tanë, Blerimin.

*
* *
*

Bashkë me Sokolin, një shok klase, ishin mbyllur në dhomën time të studimit dhe po zgjidhnim disa detyra të vështira. Do të kishim mbaruar me

kohë, por se ku kishim bërë me siguri ndonjë gabim e nuk po na dilte përfundimi në rregull. U përpoqëm një copë herë. Në shtëpi, atë kohë ndodhej edhe babai, por as na shkonte ndër mend ta pyesnim. Me siguri, ai do të na shihte pa folur dhe pastaj do të na thoshte:

— Detyrat që më ngarkojnë, unë i zgjidh vetë. Me sa di unë, atë detyrë duhet ta zgjidhni ju!

Ishte një gjë krejt e veçantë, bile tepër e çuditshme, po të merrej vesh se detyrat e ndonjë nxënësi i kishte zgjidhur prindi i tij. Turp më të madh nuk kishte. Ndjaj vazhduam të përpiqeshim vetë.

Isha zhytur i tëri në llogaritje, kur dëgjova sinjalin e videofonit. U ngrita si me përtim dhe shtypa butonin. Pamja që pashë tek ekrani i videofonit më shtangu. Mira me lot në sy, duke qarë me dënesë.

— Mira, — thashë unë me nxitim.

— Admir, — mezi foli ajo, — një aksident, ka ndodhur një aksident me Blerimin!

— Çfarë? — gati bërtiti Sokoli, që ishte ngritur me vrell.

— Blerimin, — tha ajo, — para 10 minutash... e sulmoi...

— Kush, moj? — pyetëm në një zë unë e Sokoli.

—... e sulmoi një... robot...

— Një robot? Si kështu? Ku është tani Blerimi?

— Është plagosur dhe gjendet pa ndjenja në spitalin e urgjencës kirurgjikale të Plepat e Durrësit.

— Pse në Durrës? — u hodh Sokoli. — Ta kishin shtruar në Tiranë.

— Ai spital është i specializuar për thyerjet e kockave të fëmijëve. Dysohet se ka thyer këmbën!

Sokoli pa orën. Ajo tregonte 16 e 20 minuta.

— Të nisemi sa më shpejt, — thashë unë. — Mira, na prit te stacioni qendror i trenit të nëndheshëm.

Mira u zhduk nga ekrani dhe unë formova në videofon numrin e stacionit.

— Ju lutem, kur niset treni më i parë për të Plepat e Durrësit?

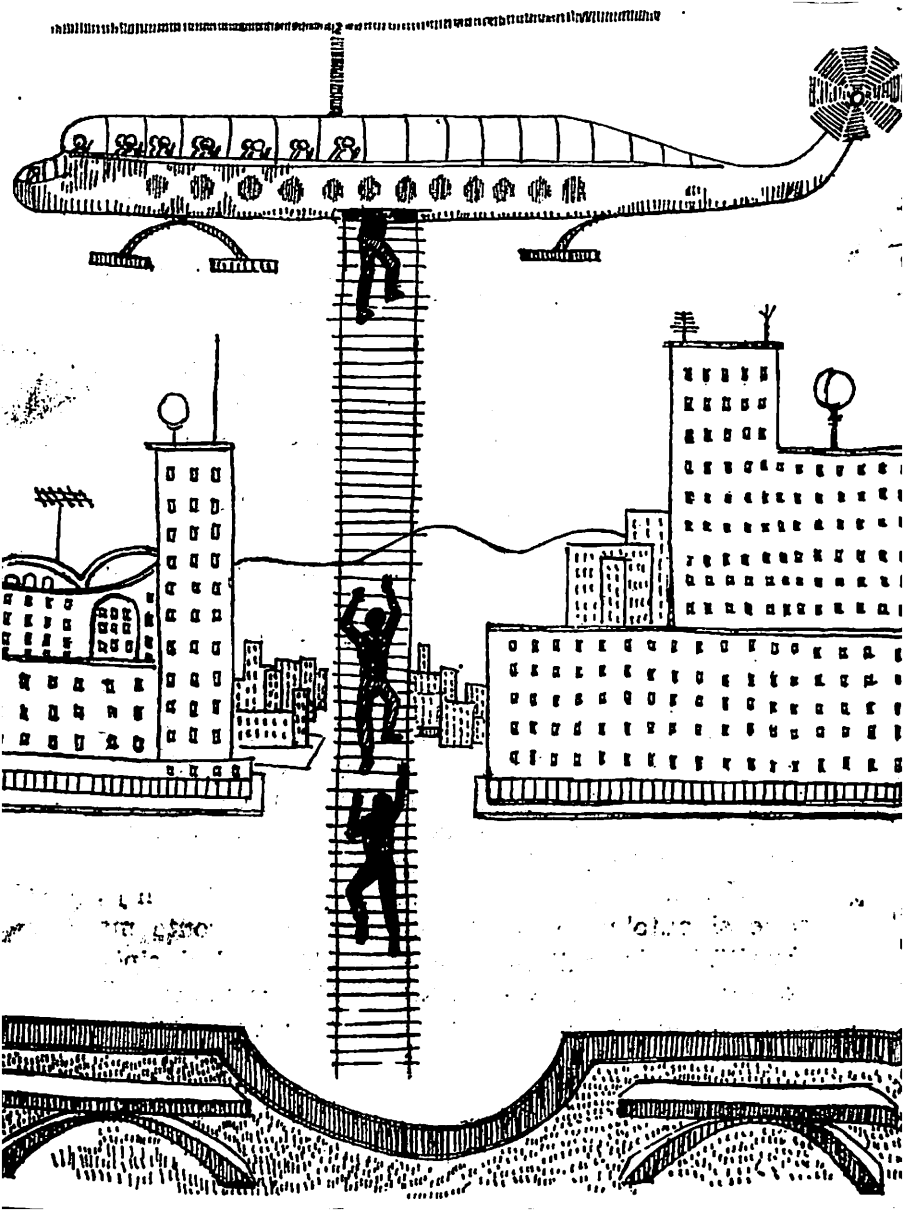
— Pas 4 minutash, — u përgjigj dezurni dhe mbylli videofonin.

— Shpejt, — tha Sokoli.

Pas një minute ndodheshim në rrugë. Sokoli vrapoi pranë një kutie telefonike dhe njoftoi:

— Në rrugën «Bajram Curri», pranë kabinës urbane nr. 127, presin dy udhëtarë për në stacionin qendror të trenit të nëndheshëm.

Urbani nuk vonoi të vinte. Ishte një anije, edhe si autobus edhe si helikopter. Fluturonte me shpejtësi mbi pallatet e qytetit. Ai qëndroi sipër kokave tona dhe lëshoi disa shkallë metalike. U ngjitëm shpejt dhe zumë vend. Pas pak zbritëm

në fushën e Yzberishit, te dera e stacionit. Mira kishte arritur para nesh. Ora tani shënonte 16 e 23 minuta. U sulëm me vrap dhe sapo kishim vënë këmbën në vagon, kur pas nesh u mbyllën me shpejtësi dyert. Ndjemë një tronditje të vogël; siç duket, treni u nis dhe filloi të rrëshqiste me shpejtësi mbi jastëkët e tij të ajrit. Nuk u ulëm fare. Kishim vetëm disa kilometra rrugë për të bërë, rreth 30 kilometra, dhe, të uleshe në ndénjëse për një copë rrugë, nuk ia vlente. Desha ta pyesja më tej Mirën për plagosjen e Blerimit, por nuk e di ç'm'u kujtua dhe heshta.

«Admir, — i thashë vetes, — përgatitu të japësh llogari për fatkeqësinë që i ndodhi shokut. Je pikërisht ti që e çove atë drejt rrezikut».

U skuqa në fytyrë dhe nuk fola. Edhe Sokoli po më shihte me një vështrim të çuditshëm. Vetëm unë mund ta kuptoja se ç'donin të thoshin sytë e tij.

*
* *
*

Çdo gjë filloi para një muaji. Një pasdite, një sinjal i fortë më ngriti nga vendi dhe shtypa butonin e rrjetit televiziv të shtëpisë. Në ekran u duk Blerimi.

«Po ky, — mendova, — çfarë kërkon në këtë orë?»

Ishte koha kur të gjithë ne, nxënësit e klasës së tetë, sipas regjimit ditor të vendosur bashkërisht, studionim për ditën e nesërme. Dola e hapa derën. Blerimi mbante në dorë një top futbollli dhe më tha:

— Eja, shkojmë e lozim. Është top i ri fare.

E pashë me çudi.

— Në këtë orë? — thashë. — Tani duhet të studiojmë, nuk është koha për lojë.

— Pse, — u çudit Blerimi, — s'ke mbaruar? Problemet e matematikës nuk ishin fort të vështira. Pastaj ti je i përgatitur e i zgjidh shpejt.

— Nuk i kam zgjidhur, — i thashë, — por, edhe sikur t'i kisha zgjidhur, në orarin tim të veprimeve tani kam studim e jo lojë.

— E mo, ç'bëhesh dhe ti? Se mos do të vijë mësuesja të na kontrollojë zbatimin e orarit, — tha me të tallur Blerimi.

— Jo, Blerim, unë orarin nuk e zbatoj nga frika.

— Si të kesh qejf, — u mërzit pak Blerimi, — unë mendova për çlodhjen tënde.

Dhe u largua duke përplasur topin në tokë di-
sa herë.

U futa përsëri brenda dhe vazhdova studimin. Nuk më hiqej nga mendja biseda me të. Nuk arrija ta kuptoja. Blerimi ishte nxënësi më i dobët në

matematikë e megjithatë i kushtonte pak kujdes kësaj lënde. Me pak mund problemet zgjidheshin; le që unë isha gjithnjë i gatshëm ta ndihmoja.

Të nesërmen u bëra kureshtar të dija si do të përgjigjej Blerimi, në qoftë se do të ngrihej në mësim.

Sikur të ma kishte blerë mendjen, mësuesja thirri emrin e tij. Ktheva me shpejtësi kokën. Nuk e di pse më erdhi keq për të. A do të skuqej ndopak kur t'i thoshte mësueses se nuk dinte t'i zgjidhte problemet? Sokoli, shoku im i bankës, e vuri re shqetësimin tim dhe më pyeti:

— Çfarë ke, pse shikon ashtu?

— Blerimi tërë pasditen dje ka lozur futboll, — pëshpërita unë, — me siguri do të jetë i papërgatitur.

— Po ai duket fare i qetë! — më tha Sokoli i habitur.

Vërtet, Blerimi, fytyrëqeshur, iu afrua plot siguri dërrasës së zezë dhe, me shkumësin në dorë, po priste të merrte detyrën.

Problemi që i dha mësuesja ishte nga më të vështirët. Edhe Sokolit, që mbahej si më i miri i klasës në matematikë, do t'i duhej të djersinte mirë para se ta zgjidhte.

Po çudi. Kjo gjë nuk e stepi fare Blerimin. Ai filloi ta shtronte shumë mirë problemin dhe ta zgjidhte po me atë siguri. Përfundimi ishte i saktë.

— Shumë mirë, — tha mësuesja. Blerimi u ul në bankë.

— S'duhet menduar kështu si ti për shokët, — më tërhoqi vërejtjen Sokoli. — Blerimi ishte përgatitur shumë mirë.

— Po... kur... — u hutova unë, — tërë pasditen ai ka lozur!

Sokoli ngriti supet dhe ndoqi me vëmendje shpjegimin e mësueses.

Atë ditë dhe ditët e tjera, mendja më rrihte vetëm te Blerimi. Më bëhej qejfi që edhe ai kishte filluar të përgatitej ashtu si shokët, por përsëri krimbi i dyshimit më brente nga brenda. Dhe jo kot. Si më parë, çdo pasdite e shihja Blerimin të humbte mjaft kohë vetëm për lojëra. Kur studionte ai? Natën? Ishte e pamundur! Shëndeti i një fëmije nuk mund ta duronte një gjë të tillë. Ishte tashmë e provuar shkencërisht se përgatitja nuk mund të bëhej kurrsesi pas lojërave të lodhshme të futbollit, e aq më pak në orët e vona të natës.

Kishte kaluar gati një muaj nga dita e parë kur më lindi ky dyshim, dhe ndërkaq mësuesja thoshte fjalët më të mira për Blerimin. Ishte bërë, mund të thoshe, më i miri i klasës sonë në matematikë... Sjelljen e tij pasditeve e kishte vënë re edhe Sokoli. Edhe atij i kishte lindur dyshimi se kur dhe si mësonte Blerimi. Por asgjë nuk mund të merrnim me mend.

*
* *
*

— Të zbresin udhëtarët për te Plepat e Durrësit.

Zëri i folëses më përmendi. Pashë orën: 16 e 28 minuta. Për 5 minuta arritëm nga Tirana në Durrës.

Treni i nëndheshëm nuk kishte shumë kohë që punonte. Për trasenë e tij u hap një tunel. Pasi u futën vagonët dhe lokomotiva, tuneli ishte mbyllur nga të dy anët, si në Durrës, ashtu edhe në Tiranë. Kishte vetëm dy dyer në stacionet e të dy qyteteve. Dyert e stacioneve, kur vinte treni, hapeshin dhe futeshe drejt e në vagon. Midis dyerve të stacionit e dyerve të vagonëve nuk kishte asnjë boshllëk. Kështu që asnjë mizë nuk mund të kalonte brenda në tunel. Dyert e stacionit e të vagonëve mbylleshin fort në një kohë, e atëherë treni «fluturonte». Vetëm lart, në tavan, në çdo kilometër ishte hapur një oxhak për të siguruar qarkullimin e ajrit.

Treni rrëshqiste mbi jastëkët e ajrit me shpejtësi rreth 400 kilometra në orë.

Në majë të kodrës, te Plepat, ishte ngritur një nga spitalet më të reja të vendit tonë: Spitali i urgjencës kirurgjikale i specializuar për thyerjen e

kockave të fëmijëve. Kur u futëm në spital, përpara na doli nëna e Blerimit.

— Sa mirë që erdhët! Blerimi ka pyetur disa herë për ju.

— Erdhi në vete? — pyeta unë me nxitim.

— Po, shumë shpejt. Mjekët bënë ç'është e mundur dhe ia arritën qëllimit. Tani dhembje s'ka shumë. Kocka e këmbës së majtë do t'i ngjitet shpejt.

U qetësova disi. Pashë nga Sokoli. Edhe ai po më vështronte. Ulëm të dy kokat dhe nuk folëm një copë herë. Pastaj dëgjova Mirën që pyeti:

— Po si ndodhi? Si e sulmoi roboti?

U pendova që e morëm edhe Mirën me vete. Ajo gjithmonë do të bëjë ca pyetje pa vend. Ne kishim hall ta largonim mendjen sa më shumë nga roboti, kurse ajo na e kujtoi përsëri.

Nëna e Blerimit desh të fliste, por atë çast u hap dera dhe në korridor u futën me vrap gjithë shokët e shoqet e klasës sonë. Midis tyre edhe mësuesi i mekanikës. Pasi u përshëndetën me nënën e Blerimit dhe me ne, ata zunë vend në stolat e korridorit dhe pritën.

«Ndoshta nëna e Blerimit e harroi pyetjen e Mirës», mendova unë. Ma kishte qejfi që të mos flitej fare për atë robot. Megjithëse një ditë do të zbulohesh gjithçka. Por ajo nisi të fliste me zë të ulët, si e menduar.

— Babai i Blerimit ka ndërtuar në shtëpi një

robot, i cili bën llogaritje nga më të vështirat dhe shumë shpejt, Edhe Blerimit i pëlqente të shkonte herë pas here në dhomën e punës së babait që të shihte robotin. Madje edhe fliste me të sikur ta kishte shok. Ai kishte mësuar ta komandonte dhe të bënte shumë lojëra. Edhe sot, si ngaherë, Blerimi u fut në atë dhomë. Isha shtrirë dhe po lexoja. Zëri i Blerimit, që fliste me robotin, arrintë deri tek unë:

«Sot ke për të zgjidhur detyrën më të vështirë, por ti je i zoti dhe do ta bësh për pak sekonda».

Pas pak dëgjova zërin metalik të robotit:

«Jo, nuk e bëj; zgjidhe vetë!»

«Si the?»

«Jo, nuk e bëj, zgjidhe vetë!»

Unë qesha. Kushedi ç'do të ketë ngatërruar me dashje im shoq dhe roboti tallej tani me Blerimin. Ai vazhdonte si gramafon i prishur:

«Jo, nuk e bëj, zgjidhe vetë! Jo, nuk e bëj, zgjidhe vetë...»

Dëgjova zërin e Blerimit. Ishte ca i nxehur.

«Do ta bësh patjetër. Duhet të më bindesh!»

Pastaj m'u bë sikur roboti po lëvizte nga vendi, kur befas dëgjova një klithmë të Blerimit. Vrapova me shpejtësi atje, por ç'të shoh. Blerimi ishte shtrirë në dysheme, pa ndjenja. Roboti, si edhe më parë, ishte në vendin e tij, veçse në mes të dhomës ishte rrëzuar një karrige...

Ajo heshi dhe na pa të gjithëve me radhë, sikur donte shpjegim nga ne për këtë që kishte ndodhur. Të gjithëve, veç meje dhe Sokolit, kjo u dukej vërtet e çuditshme.

Nuk po fliste asnjëri. As mësuesi i mekanikës, ai që na kishte dhënë përherë mësim për ndërtimin e robotëve dhe funksionimin e tyre.

— Harrova t'ju them, — tha nëna e Blerimit, — edhe kur hyra unë në dhomë, roboti përsëriste «jo, nuk e bëj, zgjidhe vetë!»

— U çuditët, hë? E çka këtu për t'u çuditur? Robotët janë shpikja më e keqe.

Një zë i hollë si turjelë na shpoi të gjithëve dhe këthym kokat andej nga vinte zëri. Mu te dera kishte qëndruar një burrë i vjetër, rreth 70 vjeç, me ca sy të gjelbër e tepër të ndritshëm. Ishte veshur me rrobat e spitalit. Ndonjë pacient, me siguri.

— Ti, xhaxha, — tha mësuesi, — e ke gabim. Nuk duhet të flasësh kështu!

— E përse? — u hodh ai. — Roboti ka dashur të mbysë Blerimin, kjo nuk diskutohet.

— Robotët i ndërtojnë njerëzit dhe i komandojnë si të duan, — nguli këmbë mësuesi.

Plaku, pas pak, sikur t'i kishte lindur ndonjë mendim i ri, tha:

— Megjithatë, roboti dhe Blerimi...

Por e preu fjalën, se në korridor u futën një

grup mjekësh. Njëri prej tyre, më i vjetri, ndali dhe na tha:

— Mund të shkoni e të bisedoni me Blerimin. Odo gjë tani është në rregull.

*
* *
*

Se si më vinte tani që do të hyja në pavijon e do të takohesha me Blerimin. Po sikur të më thoshte: «Ti, Admir, ma ke bërë këtë»?

M'u kujtua si padashur ajo që ndodhi pak ditë më parë me Blerimin në Malin me Gropa.

Një të diel, me çantat krahëve, e gjithë klasa jonë u nis drejt Malit me Gropa, matanë Dajtit. Atje do të zgjidhnim në terren një detyrë praktike.

Mali me Gropa kishte një pamje të mrekullueshme atë ditë. Dukej sikur gropat, të formuara gjatë mijra shekujve, ishin bërë me kujdes nga një dorë njeriu.

Pushuam pak aty dhe mësuesja na tha:

— Bëhuni gati, tani do të merrni detyrën. Secili do ta zgjidhë atë vetëm, pa bashkëpunuar me të tjerë.

U ngritëm dhe hapëm çantat tona nga nxorëm aparatet. Nuk di si më shkuan sytë te Blerimi. Ai po nxirrte aparatet nga çanta me shumë përtesë.

Në fytyrë dukej paksa i shqetësuar. I rashë me bërryl Sokolit.

— E ka zënë frika, — tha ai.

— Sot do të duket më mirë sa i përgatitur është Blerimi, — thashë unë.

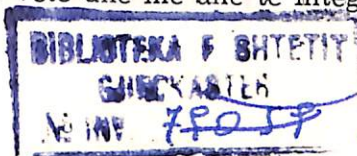
Dyshimi nuk po na linte të qetë. Do të donim që këtë detyrë në terren Blerimi ta zgjidhte sa më mirë dhe ne të largonim çdo dyshim për shokun tonë.

Dielli u ngjit më lart dhe ne u shpërndamë në vende të ndryshme. Prisnim gati si para sulmit. Të jepej urdhri dhe ne të fillonim nga zgjidhja e detyrës. Pak metra larg meje ishte Sokoli, më tej Blerimi.

— Detyra e sotme, — filloi mësuesja, — është zbatimi në praktikë i integraleve.

Blerimi vuri paksa buzën në gaz. Jo më shumë se dy ditë më parë ai kishte zgjidhur shumë mirë një detyrë teorike me integrale. Dhe ishte një detyrë e vështirë. Integralet, që në shekullin XX mësoheshin në klasën e 12-të, u futën në programet e klasës së 8-të të shkollës politeknike vetëm një vit më parë.

— Siç e dini, — tha mësuesja, — sipërfaqet ose edhe perimetrat e objekteve, e terreneve tepër të thyera mund të maten me saktësi vetëm duke përdorur integralet. Para nesh ka shumë gropa. Brenda këtyre gropave ka shumë të dala e të futura. Me aparatet që kemi me vete dhe me anë të integrale-

ve duhet të gjeni në njërin nga këto gropa sipërfaqen dhe perimetrin e grykës. Tani filloni; kush të mbarojë i pari të më njoftojë.

Detyra ishte tepër e vështirë. Duhej të bënim dhjetëra e dhjetëra matje me aparatet tona. Të matnim çdo majë ose fund grope. Një gjë e tillë kërkonte kujdes dhe kohë. Të gjithë filluan nga matjet. Pjesa më e vështirë do të vinte më pas. Gjithë këto matje duhet t'i llogaritje, të bëje një numër të madh veprimesh, të zbatoje ashtu siç duhet integralët, e, po të kishe punuar me kujdes, rezultati do të dilte i saktë.

I harrova të gjithë, edhe Sokolin edhe Blerimin. Kisha vetëm një shqetësim: të zgjidhja sa më shpejt dhe sa më mirë detyrën. Nuk e di sa kohë vazhdoi kështu, ndoshta kaluan disa orë. Blloku im i shënimeve ishte mbushur plot në disa fletë. Edhe pak veprime më kishin mbetur dhe do të thërrisja me gëzim:

— Shoqja mësuese, jam gati!

Para se të nxirrja rezultatin përfundimtar nisa të bëj edhe një herë kontrollin e veprimeve. Atë çast dëgjova zërin e Sokolit:

— Shoqja mësuese, gati!

Hodha sytë nga shoku im dhe i buzëqesha. Edhe ai qeshi. Sikur më tha:

— Jepi, përfundoje edhe ti.

Shoku më dha zemër dhe pas pak nxora rezultatin e matjeve dhe të veprimeve.

Njoftova mësuesen dhe prita. Herë pas here dëgjohej nga të gjitha anët:

— Shoqja mësuese, jam gati!

Shokët e shoqet e klasës po përfundonin njëri pas tjetrit detyrën dhe, të ulur mbi ndonjë copë shkëmb, prisnin të vinte mësuesja e të kontrollonte zgjidhjen e saj.

Gati të gjithë, me ndonjë gabim fare të vogël, e kishin përfunduar me sukses detyrën. Kur pa edhe të fundit, mësuesja pyeti:

— Mbaruam, ka mbetur ndonjë tjetër?

Pamë shoku-shokun. Vetëm atëherë m'u kujtua Blerimi. Ai po rrinte akoma në vendin e tij dhe po vazhdonte llogaritjet.

— Qenka edhe Blerimi, — tha me çudi mësuesja, që nuk e kishte vënë re më parë.

Edhe të tjerët nuk u çuditën më pak.

— Blerimi! Po ai duhet ta kishte mbaruar i pari! — tha një djalë.

— E pse? — kundërshtoi mësuesja.

— Është më i përgatitur se ne në teori, — tha përsëri ai, — teoria të ndihmon shumë në praktikë.

— Mirë, mirë, — tha mësuesja, — ka rëndësi të zgjidhet detyra me sukses. Nuk është kryesorja shpejtësia e zgjidhjes së saj.

Dukej që ajo donte ta mbronte në sytë e shoqeve. Edhe ajo nuk arrinte ta kuptonte këtë vonesë të tij. Ia kisha ngulur sytë Blerimit dhe prisja nga çasti në çast të dëgjoja zërin e tij:

— Shojja mësuese, jam gati!

Por pritëm të gjithë më kot. Blerimi vazhdoi edhe ca kohë llogaritjet e pastaj u ul në shesh, lëshoi bllokun e lapsin në tokë dhe hodhi sytë tej malit, paksa i kthyer me kurriz nga ne.

— Diçka do t'i ketë ndodhur Blerimit, — tha mësuesja dhe vrapoi andej. U sulëm edhe ne pas saj. Kur u afruam, ajo pyeti:

— Blerim, pësove gjë?

Ai ktheu kokën dhe unë pashë në sytë e tij lot. Po qante pa zë.

Në mes të ngashërimit tha:

— Nuk... mund të... zgjidh... detyrën...

Heshtëm të gjithë. Askush nuk po fliste. Mësuesja iu afrua, mori nga sheshi bllokun e shënimeve dhe filloi të shikonte me kujdes.

— Llogaritjet... mirë janë, tani radha e veprimit... deri këtu mirë... do të kesh ngatërruar diçka, — tha ajo pas pak, — gjëra që ndodhin, — dhe vazhdoi: — Tani ja edhe integralet... ah, jo... nuk zbatohen kështu ato. E paske shtruar gabim problemin...

Të gjithë dëgjonim me çudi. Kujt do mund t'i ndodhte një gabim i tillë, por jo Blerimit, nxënësit më të mirë.

— Mirë, mirë, bëhuni gati për t'u kthyer, — tha më në fund mësuesja. — Eja, Blerim. Këtu nuk ka asgjë të jashtëzakonshme. Ndodhë ndonjëherë edhe të gabojmë.

Të gjithë e miratuan mësuesen dhe nisën biseda të ndryshme për t'ia larguar Blerimit mendjen nga ajo që ndodhi.

Sokoli më shihte herë pas here sikur donte të thoshte:

«Diçka do të ketë ndodhur me Blerimin».

— Jam i bindur se Blerimit diçkush ia zgjidh problemet e matematikës, — më tha Sokoli.

E pashë një kohë të gjatë, por nuk dija ç'ti thosha.

Blerimi ishte shtrirë në krevat, me njëren këmbë të mbërthyer në një suport dhe po buzëqesh-te. Na foli të gjithëve.

— Blerim, — foli mësuesi, — si ndodhi?

— Nëna ju paska treguar disa gjëra, — tha ai, pastaj vazhdoi:

— Unë iu afrova robotit, hipa në karrige dhe desha të shihja mos kishte ndodhur ndonjë difekt në kokën e tij, te truri elektronik. Kur futa kaçavidën, aty roboti ngriti me shpejtësi dorën. M'u duk sikur desh të më godiste, të më mbërthente prej fyti. Kaçavida më fluturoi nga dora, karrigia lëvizi

nga vendi dhe rashë pa ndjenja në dysHEME. Atje më gjeti nëna.

— E sheh, pra, — u dëgjua përsëri zëri i pacientit, plakut që na kishte ndjekur pas.

Nuk foli asnjë. Pashë nga mësuesi. Nuk mund të heshtja më. Dola, pra, para të gjithëve e iu drejtova plakut:

— Jo, jo. Ju nuk keni të drejtë. Blerimin nuk e ka plagosur roboti.

— Pa hë, vogëlush, — qeshi me tallje ai, — pa më thuaj, kush e plagosi?

Ngrita kokën dhe i pashë të gjithë me radhë. Më mbetën sytë te nëna e Blerimit, që po më shih-te me çudi. Pastaj thashë gati me një frymë:

— Unë, Blerimin e plagosa unë.

Ndonjë shpërthim do t'i kishte çuditur më pak ata. Më panë me ca sy tepër të çuditshëm. Blerimi lëvizi nga vendi.

— Ti? — pyeti mësuesi.

— Ti? — pyeti edhe nëna e Blerimit.

— Po! — u dëgjua edhe zëri i Sokolit.

Ai doli para të tjerëve, m'u afrua dhe tha:

— Po, Admiri dhe unë e plagosëm sot Blerimin.

— Djema, kjo është e pamundur, — tha nëna e Blerimit. — Në shtëpi atë kohë isha vetëm unë dhe Blerimi!

— Megjithatë, ne e rrezikuam jetën e shokut tonë.

Në zërin tim ndihej vendosmëria. Askush nuk mund të kundërshtonte.

Atëherë u grit mësuesi dhe na u afrua.

— Mirë, po a keni ndër mend të na tregoni si ndodhi kjo gjë! Në zërin e tij ndihej akoma inati. Kujtonte se ne po merrnim përsipër një faj vetëm e vetëm për të kundërshtuar mendimin e atij plaku dhe për të mbrojtur mësuesin.

Pashë nga Sokoli.

Ai më bënte shenjë të flisja. Tani, vërtet, nuk kishte asnjë kuptim të mbyllje gojën e të mbaje të fshehta.

— Po, — thashë, — do t'ju tregoj çdo gjë. — Ata zunë vend të gjithë dhe unë nisa t'u tregoj, në fillim me zë të ulët, pak i turpëruar.

U tregova për të gjitha dyshimet tona, edhe për ndodhinë në Malin me Gropa. «Të nesërmen e asaj dite që u kthyem nga mali bashkë me Sokolin, trokitëm te dera e shtëpisë së Blerimit. Pritëm, por askush nuk na e hapi derën. Trokitëm përsëri. Asgjë. Pak mbi kokat tona na zuri syri një kopsë të vogël të gjelbër.

— Shtype atë, Sokol!

Ai e shtypi kopsën dhe në çast nga brenda u dëgjua një zë që na tronditi pak:

— Kushsh... ëshhtë...

Ishte një zë metalik që të shponte veshin. Pamë njëri-tjetrin me çudi.

— Robot, — tha Sokoli.

Tronditja na kaloi dhe qeshëm. Nuk ishte hera e parë që kishim parë e dëgjuar robot, por me një zë të tillë jo.

— Jemi dy shokë të Blerimit, — tha Sokoli dhe pritëm përgjigje.

Nga brenda nuk u dëgjua asgjë. M'u kujtua.

— Robotët u përgjigjen vetëm pyetjeve, — tha shë unë dhe pyeta.

— Ku është Blerimi?

— Nuk... është... në... shshtëpi...

Roboti, siç duket, e kishte të vështirë të shqip-tonte germën «sh», ndaj e zgjaste atë pak si tepër. Ishte pikërisht ajo gërmë që të shponte veshin.

— Po nëna e Blerimit ku është? — pyeti Sokoli.

— Nuk... është... në... shshtëpi...

Siç dukej, roboti vetëm këto fjalë mund të thoshte kur shtypej kopsa e gjelbër.

— Vijnë pas një ore, — i thashë Sokolit dhe u nisa të largohesha.

— Dale, — tha Sokoli, — t'i themi robotit që po largohemi!

— Mos ki merak, Nuk është nga ata që u mbetet qejfi, — qesha unë.

Sokoli kishte harruar për një çast se roboti nuk ishte gjë tjetër veçse një makinë e me të nuk mund të komunikojë si me njerëzit. Vetëm kaq dinte roboti të bënte. Të jepte përgjigje për pyetje të mësuara që më parë, ose për probleme të cilat i njihnte. Kishte ndërtuar edhe mësuesi ynë i meka-

nikës një robot në shkollë. Kishim disa kasete me pyetje e përgjigje të përgatitura, ose edhe me ushtrime matematike e fizike. Çdonjërin nga këto ai i zgjidhte shkëlqyeshëm. Një robot të tillë kishte ndërtuar edhe i ati i Blerimit.

U bëmë shumë kureshtarë të njiheshim me këtë robot. Veç kësaj, duhej të takoheshim edhe me Blerimin. Mësuesja na kishte ngarkuar t'i rrinim më pranë pas asaj që ndodhi në Malin me Gropa.

Pas një ore u gjendëm përsëri te dera e shtëpisë së Blerimit. Na priti nëna e tij.

— Mirë se erdhët, — tha ajo, — futuni. Po sa keq më vjen. Blerimi ka shkuar me të atin e kushedi vonohet.

Ne u ulëm.

— Erdhëm edhe më parë, — thashë unë, — ju nuk ishit. Na e tha roboti.

— Harrova fare. Babai i Blerimit e ka ndërtuar para ca kohësh. Një lodër e lezetshme.

— Ajo na qirasi me ëmbëlsira dhe na tha:

— Keni dëshirë të shihni robotin?

Ne mezi po prisnim. U ngritëm dhe u futëm te dhoma ku ishte roboti. Nuk ishte më i gjatë se një fëmijë 8 vjeç. Me kokë e duar metalike. Te koka kishte një kapak, ku futeshin kasetat. Nëna e Blerimit mori njërin prej tyre dhe e montoi.

— Tani, — tha, — mund t'i jepni robotit çdo lloj problemi, për të zgjidhur në matematikë.

Pamë njëri-tjetrin me çudi. Sokoli shkroi

shpejt e shpejt një problem dhe e futi copën e letrës në gojën e robotit. Nëna e Blerimit shtypi një sustë dhe ai nisi të punonte. Pas pak u dëgjua zëri i tij me aq shumë «sh» të zgjatura.

Përfundimi ishte i saktë.

— E shihni? — tha ajo. — Doni t'i jepni edhe një problem tjetër?

— Jo, faleminderit, — thashë unë, — do të vijmë përsëri nesër të takojmë Blerimin.

Dhe dolëm. Një copë herë nuk folëm fare. Pastaj Sokoli tha:

— Tani çdo gjë është e qartë. Blerimi ka përgatitur një kasetë me ushtrime të matematikës të gjithë programit të vitit dhe roboti ia jep zgjidhjet të gatshme.

Edhe për mua kjo gjë ishte shumë e qartë. Nuk flisnim fare. Mendja na rrinte te Blerimi dhe roboti. Të nesërmen shkuaam përsëri te Blerimi. Ndenjëm një copë herë. Bëmë edhe lodra me robotin. Por nuk bëmë asnjë ushtrim matematik. As ne nuk donim që të binte fjala për matematikën. Edhe Blerimi kishte kujdes që ne të mos merrnim vesh gjë për kaseten me probleme matematike. Megjithatë, Sokoli përfitoi një çast nga mungesa e Blerimit dhe diçka ngatërroi te koka e robotit.

Kur dolëm jashtë, e pyeta Sokolin:

— Hë, ç'bërë?

Nuk foli, por më tregoi xhepin e xhaketës, ku dukej kasetja e Blerimit me probleme matematike».

Heshta dhe nuk fola më. Të gjithë po më shikonin me vëmendje dhe me çudi. Blerimi, i shtrirë në shtrat, me këmbën të sëmurë, kishte ulur kokën dhe nuk fliste. E ëma e tij herë na shihte ne e herë të birin. Pas pak foli mësuesi:

— Admir, nuk na the ç'lidhje ka kjo me plagosjen e Blerimit?

— Nuk është e vështirë për t'u marrë vesh. Jua them unë! — u dëgjua një zë.

Kthyem kokat nga dera. Pa u ndier kishte ardhur në spital për të parë të birin babai i Blerimit. Por nuk kishte dashur të priste në mes tregimin, ndaj kishte heshtur. Po kështu kishin vepruar edhe dy mjekë të tjerë, të cilët i kishte tërhequr tregimi.

— Sapo më njoftuan për aksidentin, — tha i ati i Blerimit, — shkova në shtëpi. Nuk gjeta njeri. Te roboti pashë rrëmujë, dhe kapakun të hapur. Dyshova. E vura në punë robotin dhe ai më dha po atë përgjigje që i dha edhe Blerimit. «Jo, nuk e bëj, zgjidhe vetë». Merreni me mend sa u çudita. E hapa dhe pashë se në kasetën e problemeve matematike të Blerimit ishte futur një tjetër kasetë. Ja, kjo këtu.

Ai nxori nga xhepi një kasetë dhe na e tregoi.

— Me siguri e keni futur ju, — na u drejtua mua dhe Sokolit, — pa e ditur Blerimi, apo po...? Ne ulëm kokat të turpëruar. Ishim penduar për këtë lojë.

— Shumë mirë keni bërë, — tha babai i Blerimit, — djali im kishte nevojë për një mësim të tillë. Kishte filluar të bëhej dembel dhe ta tërhiqnin më shumë lojërat se mësimi.

— Mirë, mirë, u dëgjua zëri i plakut, — po roboti pse ngriti dorën për të mbytur Blerimin? Mësuesi iu drejtua mjekëve.

— Ç'është ky njeri? Nga vjen ky?

Një nga mjekët qeshi.

— Mos ia vini re. Ky vetë e ka pësuar si Blerimi. E ka të birin inxhinier elektronik. Ai ka ndër-tuar një robot shtëpiak. Plaku, që kishte ardhur të kalonte pushimet tek i biri, mbeti një ditë vetëm në shtëpi dhe diçka ngatërroi te roboti. Lëvizjet e robotit e kanë tmerruar dhe nga nxitimi është aksidentuar. I ka marrë shumë zët robotët...

Të gjithë qeshëm.

— Është aksidentuar në kokë para disa ditësh. Por do të shërohet shpejt e atëherë nuk do t'i ketë këto mendime.

— Një mendim i tillë i gabuar, — tha babai i Blerimit, — duket çudi sot. Por shekuj më parë kështu mendohej dhe kjo pengonte zhvillimin e teknikës. Sa për Blerimin, ai ka bërë një gabim te koka e robotit. Unë pashe me kujdes në robot.

Blerimi ka dashur të rregullonte diçka, por ka prekur disa tela të tjerë dhe roboti ka lëvizur mekanikisht duart. Blerimi është trembur dhe ka dashur të largohet, por ka rënë nga karrigia.

Blerimi tani kishte vënë buzën në gaz dhe po shihte nga ne. Unë iu afrova dhe mora dorën e tij në timen.

— Pastaj, — përfundoi babai i Blerimit, — kur gruaja ime hoqi prizën...

Mësuesi, siç duket, e kishte pritur këtë, sepse u përgjigj menjëherë.

— Atëherë roboti mbeti një grumbull hekuri-shtash e asgjë tjetër!

«ZEUSI» NË FUND TË DETIT

Dielli kishte kohë që kishte lindur dhe me rrezet e tij ngrohte tërë atmosferën. Në plazhin e Currilave, zhurmën më të madhe e bënin fëmijët, të cilët që nga bregu hidheshin në det duke thirrur me gëzim.

Mes gjithë atyre njerëzve, atë mëngjes të bukur po kalonin tre djem të rinj, të cilët mbanin në duar disa çanta të mëdha. Në fillim nuk tërhoqën vëmendjen e askujt. Qëndruan aty në të djathtë, ku kishte më pak njerëz, dhe filluan të zhvishen. Një gjë e zakonshme. Njerëzit vinin, zhvisheshin aty në rërë dhe hidheshin drejt e në det. Por djemtë, pasi u zhveshën, nxorën nga çantat e tyre disa kostume të mëdha ngjyrë të kaltër dhe filluan t'i vishnin. Tashmë rreth tyre nisën të mbledheshin kureshtarët. Në fillim, fëmijët nisën

të diskutonin me zë të lartë. Më pas aty u afruan edhe të rriturit.

— Janë akualangistë, — tha njëri.

— Çfarë, çfarë? — pyeti me kureshtje një fëmijë.

— Zhytës të nënujit, — sqaroi tjetri.

Fëmijët po shihnin me admirim. Dikush edhe iu afrua dhe u preku kostumin.

— Më shpejt, — tha Albani, — para se të mblidhen këtu gjithë fëmijët e plazhit.

— Janë në rregull radiot? — pyeti Gjergji.

— T'i provojmë! — foli Albani.

— Jam Gjergji, si më dëgjoni?

Te kufjet e kapelës së Albanit dhe të Drinit u dëgjua qartë.

— Në rregull, — u përgjigj Albani, — vazhdo ti, Drini.

— Jam Drini, si më dëgjoni?

Çdo gjë ishte në rregull. Ata lanë rrobat, të mblëdhura bashkë, në një qoshe dhe nisën të zhyteshin. Fëmijët i ndoqën pas me zhurmë, derisa u zhdukën plotësisht nën ujë.

Kur u futën nën ujë, sikur u lehtësuan. Të ecje me këmbë në ujë, veshur me këtë kostum, ishte pak e vështirë. Ndryshe ishte kur notonin dhe në punë futeshin lopatat e fiksuara te këmbët. Atëherë rrëshqisnin për mrekulli.

— Po shkoj përpara, — u dëgjua në kufje

zëri i Albanit. — Drini të vijë i dyti dhe Gjergji në fund.

Ata u vunë në njëshkolonë dhe nisën të notonin me shpejtësi. Pushkët pneumatike i mbanin drejt, gati për të qëlluar ndonjë peshk të rrallë për kabinetin e shkollës. Megjithëse atë ditë as që u shkonte ndër mend të gjuanin peshq, përsëri pushkët i kishin marrë me vete. Për një akualangist, pushka është shoqërues i përhershëm. Deti ka shumë të papritura. Ka edhe peshq agresivë, megjithëse kostumi i tyre i mbronte nga çdo sulm, qoftë edhe i peshkaqenit që lëviz në ujërat e Adriatikut.

Kaluan shumë shpejt shkëmbinjtë e nënujshëm të Currilave, për të cilët dyshohej se ishin muret e qytetit të vjetër të përmytur dhe dolën, siç i thoshin ata, «në det të hapur».

Albani u drejtua djathtas. Gjergji pa busullën e tij të dorës.

— Edhe dy gradë, djathtas, — foli Gjergji.

— Po, — u dëgjua zëri i Albanit.

Ata u zhvendosën më djathtas dhe notuan fare pa folur. Në një vend Albani qëndroi.

— Tani majtas, apo jo? — pyeti ai.

— Majtas vetëm tri gradë, — tha Drini.

— Po, tri gradë, — përforcoi edhe Gjergji.

— Jemi të sigurt? — pyeti Albani.

— Pas 40 metrash duhet të ndeshim në ma-

sivin e algave që ngjajnë me kështjellën, — tha Gjergji.

Vërtet, pas pak ata ndeshën në një masiv të madh algash, që ngjanin tamam si një kështjellë. Ngriheshin menjëherë lart, si të prera me thikë. Kështu nga të gjitha anët.

«Kështjellë e nënujshme, — mendoj Gjergji, — por që merret pa sulm».

Ai notoi fort dhe në çast u gjend sipër algave.

— Gjergj, — dëgjoji zërin e Albanit, — mos dil nga rreshti,

Ai u kthye prapa dhe u rreshtua pas Drinit.

— Ja edhe anija, — foli me gëzim Albani.

Sapo kishin kaluar masivin e algave, kurrë pa-
ra tyre doli anija e mbytur. Mbi rërë dukej ve-
tëm gjysma e saj.

I ishin afruar kështu kiçit. Për së largu dal-
loheshin germat «Ze», Albani, me fundin e pu-
shkës, nisi të gërryente diçka pas germave, aty
ku duhej të ndodheshin germat USI. Nuk dalloj
gjë. Veçse më tej pa më vëmendje një gjurmë
germe, që ngjante si «S». U bëri me shenjë sho-
këve. U afruan edhe ata.

— Llogaritni largësinë midis germave, — tha
Albani. — Është tamam Zeusi. Këtu duhej të ndo-
dhej «S»-ja.

Ata panë me buzë në gaz nga njëri-tjetri të

kënaqur, por pas qelqit të kapelave buzëqeshja e tyre nuk dukej.

— Shkojmë nga kabina, kemi lënë disa amfora; ju kujtohet? — tha Drini dhe u nis drejt kabinës.

— Me kujdes, Drin, — foli Albani, — mos u nxito.

— E pse trembeni? Çfarë mund të ketë këtu?

— Sidoqoftë, — tha përsëri Albani.

Iu afruan derës së kabinës. Ishte një derë e rëndë prej hekuri. Edhe një vit më parë ishin çuditur ata me këtë derë. Ajo hapej e mbyllej vetëm nga jashtë, me një reze të vogël. Të mbetesh brenda, nuk mund të dilje kurrsesi. Vitin e kaluar kishin bërë edhe një provë. Drini ishte mbyllur brenda dhe nuk dilte dot. Vetëm kur ia hapën derën shokët nga jashtë, mundi të dalë.

Drini hapi derën dhe u fut brenda. Aty ishte shumë errësirë. Drita nuk hynte në kabinë. Gjergji ndezi elektrikun e nënujshëm të dorës. Kabina u ndriçua e gjitha, por në çast të tre bërtitën gati në një kohë.

— O, si ka mundësi!

Panë njëri-tjetrin me shumë habi, pastaj hodhën sytë përsëri nga kabina. Te vendi ku kishin lënë amforat, tani nuk shihej asgjë.

— I paskan marrë! — gati bërtiti me inat Drini.

Albani e shtyu lehtë dhe u fut brenda.

Pas tij shkuan edhe të tjerët. Zemrat u rrih-
nin më fort.

— I paskan marrë! — tha edhe Albani me
dëshpërim.

— Jo, jo, nuk i kanë marrë. Ja tek janë. —
Ia ktheu Gjergji:

Ata kthyen kokat: aty pas derës së kabinës
ishin vendosur katër amfora të vogla. Ishin pi-
kërisht ato që kishin lënë ata vitin e kaluar. Të
vendosura në rregull, njëra pranë tjetrës.

Ata vështronin të çuditur. Si kishte mundësi
të ndodhte një gjë e tillë? I kishin lënë në anën
tjetër të kabinës dhe tani po i gjenin këtu. Dhe
të vendosura në rregull.

— Këtu dikush ka qenë para nesh, — tha
Drini.

Në zërin e tij ndihej inat. Askush nuk foli.
Çdo gjë ishte e qartë. Heshtjen e prishi Gjergji:

— Më mirë dalim në breg. Vijnë ndonjë di-
të tjetër.

— E përse? — pyeti Drini. — Do të ketë qenë
ndonjë arkeolog tjetër. Marrim amforat. Janë pro-
va se ne i kemi zbuluar të parët.

— Të kishte qenë arkeolog do t'i kishte ma-
rrë amforat, — foli Albani.

— E kush do të ketë qenë tjetër? — pyeti
Drini.

Dy të tjerët nuk folën. Albani kontrollloi edhe

një herë kabinën, po nuk pa ndonjë gjë të dyshimtë.

— Dalim jashtë kabinës. Këtu është tepër ngushtë, — tha ai.

Ata dolën jashtë dhe nisën të silleshin kot rrotull anijes. Pas pak Gjergji dhe Drini dëgjuan zërin e Albanit.

— Ejani këtu, mbi kuvertë, te direku i thyer. Ata notuan me shpejtësi.

Ai ishte përkulur mbi një gropë dhe po shih-te brenda në të.

— Këtu shkëlqen diçka, — tha, — por nuk mund ta kap.

Ata ndriçuan me elektrikët e tyre dhe në fund të gropës u dallua mirë një thikë.

— Thikë, — thanë të tre me një zë.

U munduan shumë ta kapnin, por nuk mundën. Vendi ishte tepër i ngushtë dhe krahu nuk futej deri te thika.

— Duhet të vijmë herë tjetër me ndonjë kap-së të gjatë, — tha Gjergji.

E lanë këtë punë. Iu afruan kabinës. Aty u rrinte mendja.

— Si t'ia bëjmë? — pyeti Albani.

— Marrim amforat dhe shkojmë, — tha Drini.

— Mos na i marrin të tjerët. Thikën e marrim nesër.

— Më mirë të mos i marrim amforat, — tha

Gjergji. — Nuk duhet të dyshojë kush se këtu kemi qenë ne.

— Mirë... mirë... shkojmë, — tha edhe Drini.

Albani mbylli me kujdes kabinën nga jashtë dhe tha:

— Unë po dal përsëri përpara.

Ata notuan me shpejtësi drejt bregut.

*
*
*

Të nesërmen, akoma pa gdhirë, tre djemtë kishin zënë vend në majën më të lartë të Curri-lave. Drini mbante në dorë dylbitë dhe shihte tutje, në horizont.

— Vështro këtu poshtë, pranë bregut, — tha Gjergji.

Drini qeshi.

— Ju është tiposur në mendje, — tha ai dhe drejtoi dylbitë nga bregu. — Nuk duket asnjë akualangist.

— Dale, është herët. Në qoftë se nuk zhytet ndonjë tjetër, ne do të futemi pas orës 12 të drekës. Atëherë edhe plazhi ka më pak lëvizje.

— Si të doni, — tha Drini dhe ia lëshoi dylbitë Gjergjit.

— Plazhi po mbushet pak nga pak, — tha

Gjergji. — Sot qenka një det i mrekullueshëm. Sa do të më pëlqente të lahesh!

Albani vuri buzën në gaz dhe iu kujtua dëshira e Gjergjit për të notuar pa akualang. Sikur nuk e ngopte akualangu. Pasi rrinte orë të tëra nën ujë, zhvishej dhe futej përsëri e notonte me shpejtësi. Ishte një notar i shkëlqyer.

— Ajo thikë mund të jetë edhe një rastësi, — foli Drini.

— Po amforat, të vendosura me rregull pas derës së kabinës?

Ndoshta ka qenë ndonjë akualangist tjetër!

Po afronte ora 12 e drekës dhe ata rrinin po në atë pozicion, duke i ndërruar dylbitë herë pas here.

— Futemi, — tha Gjergji.

Siç duket, të tre ishin mërzhitur, ndaj u ngritën shpejt dhe, pasi morën çantat, zbritën poshtë në breg.

Përpara notonte Gjergji, pas tij Albani dhe në fund Drini. Drini mbante në dorë kapsen e gjatë, që kishin përgatitur për të kapur thikën. Notonin me shpejtësi. Iu afruan pas një kohe masivit të algave.

— Tani me kujdes, — paralajmëroi Gjergji.

Anija u duk pas pak. Duke notuar, ata iu afruan kabinës. Gjergji e hapi dhe ndriçoi brenda në të. Çdo gjë ishte siç e kishin lënë. Amforat

ndodheshin pas dere, pa i prekur kush. Ata dolën dhe e mbyllën përsëri kabinën. Albani u nis para dhe notoi drejt gropës ku ishte thika. Me kapsen e përgatitur nuk ishte vështirë të kapej ajo. E angritën lart dhe e morën në dorë. Ishte thikë e një marke të huaj.

— Qenka e re vërtet! — tha Drini dhe ia kaloi Albanit.

Ky po e shihte me vëmendje.

— Lexoni këtë, — tha dhe ua dha përsëri shokëve thikën. Edhe ata lexuan me një çudi të madhe shënimin në bisht të saj: «Made in USA».

— Qenka amerikane! — tha Albani.

— Çudi, — tha Drini.

— Nuk kemi ç'presim më, — tha shpejt Gjergji, — të dalim në breg dhe të njoftojmë organet e Sigurimit të Shtetit.

— Çdo gjë është e qartë, — tha Albani, — këtu ka qenë një vizitor i huaj. Nuk e dimë pse. Por, meqë këtu pranë ndodhet një laborator uranumi, në detyron të jemi vigjilentë. Duhet të njoftojmë patjetër.

— Nisemi, — tha Gjergji.

Dhe ata u nisën njëri pas tjetrit. Pas Gjergjit vinte Albani, që mbante fort në dorë thikën. Pas tij Drini me kapsen e gjatë, të cilën nuk dinte ç'ta bënte.

Kur kaluan në masivin e algave, ai e lëshoi kapsen aty. Dësh të vështrojë busullën për të

përcaktuar koordinatat. Ndoshta më vonë kapsja mund t'i duhej. Por sa çudi. Busullën nuk e kishte në dorë. Ishte i sigurt që e kishte marrë me vete. «Do të më ketë rënë te gropa, kur mundohesh të nxirrja thikën», — mendoi.

Pa prapa. Anija nuk ishte shumë larg. Të kthehej?

Vendosi: «Po kthehem të marr busullën, pastaj i arrij shokët duke notuar më shpejt».

Ai u kthye dhe u nis drejt anijes. Është afërsisht 1000 metra larg. Ai u ngjiti në kuvertë, te gropa ku kishin gjetur thikën. Por në çast iu desh të fshihej. Drejt tij, nga masivi i algave doli një hije e madhe. Nuk po e përcaktonte dot çfarë ishte. U sheshua mirë në kuvertë dhe priti me zemër të ngrirë. Hija po afrohej me shpejtësi drejt anijes.

«Ndonjë egërsirë», — mendoi dhe bëri gati pushkën pneumatike. Por në çast e uli. Nuk ishte aspak një egërsirë deti, por një njeri, një burrë i gjatë, tepër i gjatë, i veshur me akualang.

«Mos është ai?» — Në mendje vetëtiu thika «Made in USA».

Burri iu afrua anijes dhe Drini arriti të shohë në duart e tij një arkë të madhe. Pastaj ai u ul poshtë, drejt kabinës. Drini lëvizi që të shihte më mirë. Ai hapi kabinën dhe u fut brenda.

«Qenka pikërisht ai».

Burri doli përsëri dhe u nis me shpejtësi drejt masivit të algave.

«Drini mbeti në vënd. Ç'të bënte? Të largohet? Nuk mundej. Ndoshta binte në sy, pastaj nuk donte të largohet pa e sqaruar plotësisht këtë situatë të re.»

«Ah, sa keq që jam vetëm! Ku janë tani shokët?»

«Alban, Gjergj, — foli me radio, — më dëgjoni?»

Sapo i tha fjalët e para, iu kujtua se kjo ishte një përpjekje e kotë. Tani që shokët ishin larguar më shumë se 500 metra nuk mund të hynin në lidhje me radio. Aq e kishin fuqinë ato.

«Nga algat doli përsëri hija me një arkë tjetër në dorë. Iu afrua kabinës. Drini lëvizi akoma më shumë. Erdhi kështu më pranë. Ia nguli sytë arkës. Ajo që lexoi mbi arkë e shtangu.»

«Dinamit!» Shokët paskan pasur të drejtë».

Hodhi një herë sytë prapa se mos shihte shokët. Vetëm errësirë.

Ndërkaq Albani dhe Gjergji e kishin vënë re mungesën e Drinit.

— Gjergj, — foli i pari Albani, — Drini nuk është prapa meje.

— Si kështu, ku është?»

— Nuk e di, mos i ka ndodhur gjë?»

— Të kthehem shpejt, — tha Gjergji, — ndoshta ka nevojë.

Ata u kthyen dhe u nisën përsëri drejt anijes.

Gjatë gjithë rrugës Gjergji fliste në radio.

«Drini, Drini, ku je, na dëgjon?»

Por asgjë nuk dëgjohej në kufjet e tyre. Asnjë përgjigje. U shqetësuan shumë. Nisën të notonin me shpejtësi. Dhe në çdo 10 metra përsërisnin «Drini, Drini».

Valët e radios përhapeshin vetëm 500 metra. Pra, ai ishte akoma larg. U shkonte mendja vetëm për keq.

— Mos e ka sulmuar ndonjë egërsirë, — tha Gjergji.

Pushkën e kishte me vete — tha Albani, — kam frikë diçka tjetër. Mos kushedi vizitori misterioz i anijes...

— Jo, nuk ka mundësi, — tha Gjergji, — jepi shpejt!

Dhe përsëri:

«Drini, Drini, ku je, na dëgjon?»

Iu afruan masivit të algave. Atëherë në kufjet e tyre arritën fjalët:

«Gjergj, Albani, jam në rregull. Mos u shqetësoni. Po ndodh diçka e jashtëzakonshme. Notoni me kujdes. Largohuni sa më shumë algave. Unë jam i shtrirë mbi kuvertë. Një njeri është futur në anije e ka me vete dinamit. Më dëgjon?»

Ishte zëri i Drinit, tepër i shqetësuar.

— Të dëgjojmë shumë mirë. Tani po vijmë.

— Sa më larg algave. Ejani nga ana e pasme

e anijes. Jam sipër, te gropa ku gjetëm thikën.

Ata u drejtuan me kujdes andej nga u thoshte Drini. Pas pak, Drini pa pas vetes shokët dhe u bëri shenjë me dorë të shtriheshin mbi kufijtë. Ata iu afruan fare pranë.

— U ktheva të gjej busullën, — tha Drini, — më kishte rënë në anije. Kur erdha këtu, pashë një njeri që nxirrte nga algat arkat me dinamit dhe i fuste në kabinë.

Të tre djemtë po shihnin me vëmendje nga algat. Pas pak, një hije doli që andej dhe u drejtua nga kabina.

— Ç'të bëjmë? — tha Albani.

— T'i sulemi, — tha Drini.

— Mund të sjetë i armatosur, — foli Gjergji. Heshtën një copë herë.

— Duhet njoftuar organet e sigurimit, — tha Albani. — Por koha nuk pret, ai mund të largohet.

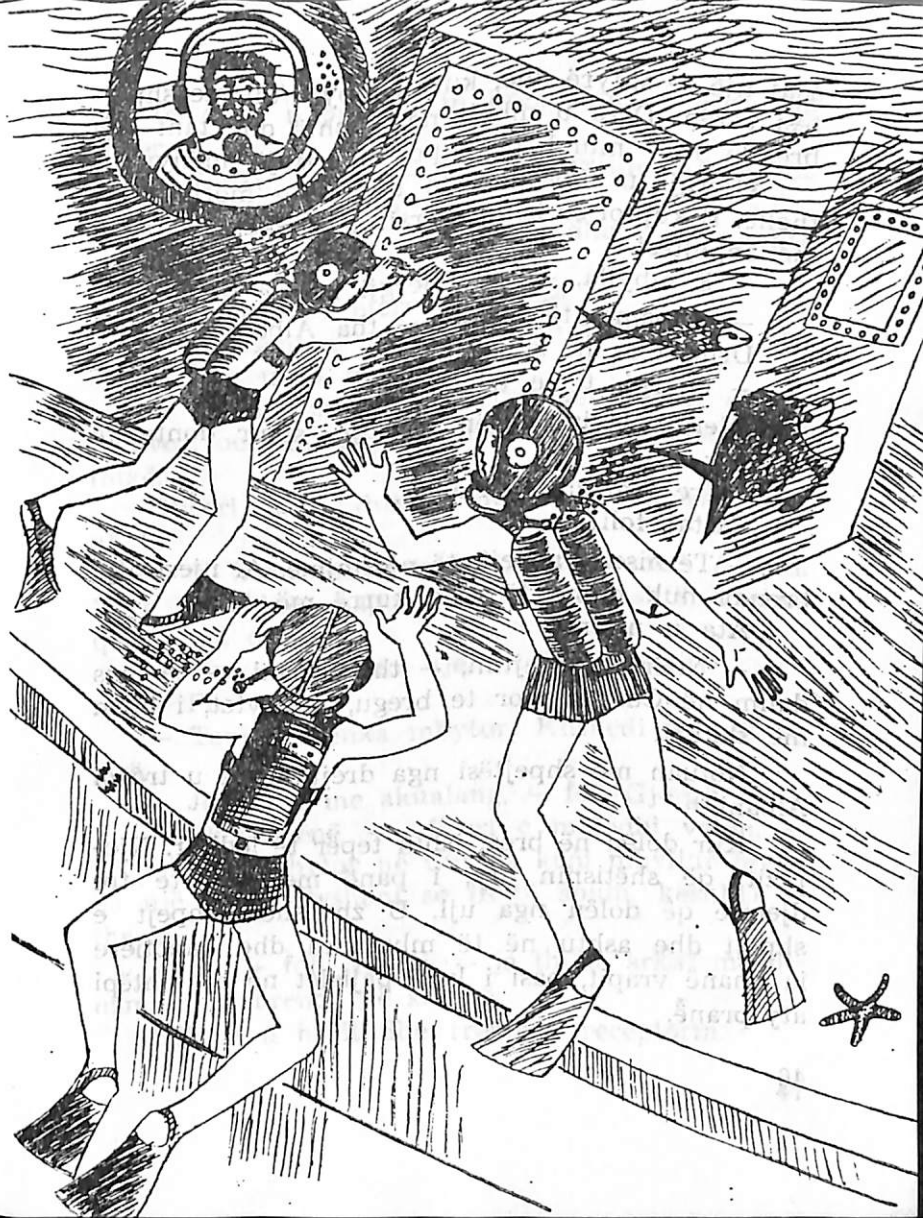
— Le të largohet, — tha Drini. — Dikush do të vijë për t'i marrë këto arka.

— Eja, Gjergj, nisemi, — tha Albani.

Ndërkaq i huaji hapi derën e kabinës dhe u fut brenda. Gjergji lëvizi edhe më shumë. Diçka i bra ndër mend dhe, pa u thënë gjë shokëve, notoi me shpejtësi drejt kabinës.

— Gjergj, Gjergj, — folën të alarmuar të dy shokët.

Por ai nuk i dëgjoji. Iu afrua kabinës, i dha

asaj një të shtyrë dhe, kur u mbyll, uli me shpejtësi rezen. Dera u mbyll nga jashtë dhe tani nga brenda nuk mund të hapej në asnjë mënyrë.

Gjergji u mbështet te dera dhe mori frymë thellë. E kuptoi se ishte djersitur. Shokët iu afruan me shpejtësi.

— E mbylla, — tha Gjergji me zë të ulët.

— E pamë, të lumtë, — tha Albani.

Drini i ra në shpatulla.

— Gjergj, ti je trim.

Gjergji lëvizi dorën në ujë, sikur donte të thoshte:

«Lëre tani, ç'i do fjalët».

Pastaj foli:

— Të nisemi shpejt, të njoftojmë. Ai njeri atje brenda nuk mund të dalë kurrë më.

Ata u nisën.

— Ndërroni drejtim, — tha Albani, — të mos dalim në Currila, por te bregu, në qytet, i biem më shkurt.

Notuan me shpejtësi nga drejtimi që u tregoi Albani.

Kur dolën në breg, ishin tepër të lodhur. Njerëzit, që shëtisnin aty, i panë me çudi të tre djemtë që dolën nga uji. U zhveshën shpejt e shpejt dhe ashtu në të mbathura dhe kanotiere ia dhanë vrapit, pasi i lanë pajisjet në një shtëpi aty pranë.

Te dega e punëve të brendshme i priti një oficer.

— Shoku oficer, — foli me nxitim Albani, — kemi kapur një spiun.

— Si kështu? — u habit ai dhe i uli djemtë në karrige.

Ata mezi po merrnin frymë.

— Qetësohuni një herë. Pini pak ujë, — tha oficeri dhe u ul pranë tyre.

— Te një anije e mbytur në bregun e Currilave... ne jemi zhytur shpesh atje... gjetëm këtë thikë...

Oficeri mori thikën dhe lexoi mbishkrimin në të.

— E kemi mbyllur në anije, — foli Albani. Dera e kabinës hapet vetëm nga jashtë, kështu që ai nuk del dot.

— Pra, është nën ujë, — tha oficeri.

— Po.

— Tani ai qenka mbytur. Kushedi sa ujë ka pirë.

— Jo, është me akualang, — foli Gjergji.

— Domethënë, — oficeri e mblodhi veten, — në anijen e mbytur në Currila keni mbyllur brenda një njeri. Dyshoni se është spiun, kështu? — tha ai.

— Po, — foli Albani, — ja thika, arkat me dinamit i ka brenda në kabinë.

Oficeri u ngrit dhe rrëmbeu receptorin.

— Më jepni kryetarin... Shoku kryetar, kam diçka urgjente. Lidhur me informatat që kemi për lëvizjet e dyshimta tek anija e mbytur. Kemi një njoftim të ri. Tre fëmijë kanë parë atje një njeri me disa arka dinamit. Jo vetëm kaq, por e kanë mbyllur nga jashtë në kabinë... si... po, po... si urdhëron!

Oficieri shtypi një buton dhe tha:

— Të bëhet gati skuadra e zhytjes. Anija nr. 12 të jetë gati, me rrjetën metalike.

Pastaj iu drejtua djemve:

— Çohuni! Ejani me mua.

Ata u ngritën dhe hipën në një veturë që u nis me shpejtësi të madhe. Pas pak u ndodhën në portin e qytetit dhe u ngjitën në një anije luftarake. Ajo çau me shpejtësi. Po i afroreshin vendit ku ishte anija e mbytur. Ata u çuditën kur panë se me sa saktësi e gjetën vendin. Nuk e dinin se shokët e sigurimit prej kohësh vrojtonin lëvizjet e dyshimta në anijen e mbytur.

— Hidhni spirancën! Përgatitni rrjetën metalike! — Urdhëroi oficeri.

Një rrjetë e madhe metalike filloi të lëshohej në ujë.

— Skuadra e zhytjes të hidhet në ujë! Zini vend para kabinës. Hapeni atë me kujdes dhe, kur ai që është brenda të ndodhet mbi rrjetë, jepni shenjën.

Rrjeta dhe njerëzit me akualang u zhdukën

nën ujë. Ata zunë vend prapa kabinës dhe rrjeta ndeshi në sipërfaqen e rërës. Njëri nga akualangistët iu afrua kabinës. Brenda dëgjohej një zhurmë monotone. Siç dukej, ai që ishte mbyllur përpiquej të hapte derën. Akualangisti uli rezen dhe dera u hap. Që andej doli me shpejtësi një burrë. Atë çast u ndezën disa projektorë të fortë dhe ai gati u verbua. Dikush njoftoi dhe nga lart nisën të ngrenë rrjetën metalike, brenda të cilës përpelitej një njeri. Kur doli në sipërfaqe, e vrau drita e diellit. Pa oficerin dhe bashkëpunëtorët e tij dhe kuptoi çdo gjë. E lidhën dhe e futën në një kabinë. Pas pak, nga poshtë nxorën katër arka me dinamit. Djemtë po shikonin me vëmendje çdo gjë. Prisin të dilte nga kabina oficeri që po merrte në pyetje të arrestuarin. Ai doli pas pak.

— Kishit të drejtë, djema. Armiqtë përgatiteshin për të bërë një sabotim në një laborator tonin, shumë të rëndësishëm. Ju lumtë!

Ai i përqafoi fort djemtë.

— Ju lutem, mos më shpërndajë këto detaje, djemta. Nëse dikush do të më shpërndajë këto detaje, do të jem i detyruar të raportoj në Komandën e Mbrojtjes. Nëse dikush do të më shpërndajë këto detaje, do të jem i detyruar të raportoj në Komandën e Mbrojtjes. Nëse dikush do të më shpërndajë këto detaje, do të jem i detyruar të raportoj në Komandën e Mbrojtjes. Nëse dikush do të më shpërndajë këto detaje, do të jem i detyruar të raportoj në Komandën e Mbrojtjes.

«ROBËR» NË DISKUN FLUTURUES

Një mëngjes, kur dielli akoma nuk ishte ngritur mirë mbi majën e malit, pranë shkëmbit u afruan dy djem.

Dukej që nuk kishin ardhur për t'u larë. Ishite shumë herët dhe uji ishte akoma i ftohtë. Vetëm kur u ulën në shkëmb e nxorën nga çantat e tyre disa toja e grepa, u mor vesh se kaq herët aty i kishte sjellë dëshira e tyre për të peshkuar.

Njëri prej djemve binte në sy që larg nga flokët e verdhë dhe pikat e kuqe që i mbulonin tërë fytyrën. Ishite kjo arsyeja që shpesh shokët e thërrisnin «pikalosh». Në të vërtetë atë e quanin Taulant, shkurt e thërrisnin Lanti. Kurse tjetrin, një djalë ca i shkurtër, zeshkan dhe me flokët të zez, e quanin Zefir.

Pas pak aty u afrua edhe një djalë tjetër.

— Mirëmëngjes, — tha Roni.

— Gjumash mbete, — qeshi Lanti. — Mbrëmë u betove se do të ngriheshe herët!

Për disa çaste ata nuk folën. Sekush u mor me grepat e tij. Akoma asnjë peshk nuk kishte ngecur. Kjo u kishte ndodhur shumë rrallë. Peshkimi sikur nuk e tërhiqte atë mëngjes Ronin. E la tojën më një anë dhe iu kthye Lantit.

— Dëgjo, Lanti. E di që nuk kam fjetur fare? Mbrëmë vonë dëgjova një lajm sikur diku, andej nga Australia, ishte dukur një disk fluturues, ardhur nga kozmosi. Më duken të gjitha të trilluara.

Këtë herë ishte Zefiri ai që la grepat dhe iu kthye Ronit.

— Kështu thua ti, sepse kaq di!

— Epo fol ti që di më shumë, — ia priti Roni.

— Nuk them se di më shumë, por kaq gjë e dinë edhe kalamajtë e vegjël fare. Në gjithësi ka edhe planetë të tjerë, ku jetojnë njerëz.

— Pallavra, — tha Roni.

Gjatë gjithë kësaj bisede, Lanti vetëm qeshte dhe hidhte herë pas here grepin.

— E kapa, — thirri ai në një çast dhe ngriti lart një peshk të madh.

Shokët e panë me zili peshkun e kapur dhe hodhën përsëri grepat në ujë.

— Mjaft e zgjatët, — tha Lanti më në fund, — ju flisni me aq siguri, kur dihet se të dy mendi-

met janë hipoteza, asnjë nuk është provuar. Mos u ngatërroni me OFPI-të¹⁾, por shikoni se jua kam kaluar me dy peshq.

Ata vazhduan të peshkojnë me shumë vëmendje. Ndoshta do të mund të peshkonin edhe ndonja dy orë, së paktaj dielli do të ngrohte shumë dhe në lumë do të suleshin gjithë fëmijët. E atëherë, jo peshq, por as barishte nuk do të kapnin. Ishin përqendruar plotësisht në këtë gjueti dhe nuk vinin re asgjë anash. As që flisnin fare. Heshitjen e thellë që sundonte kudo e prishnin vetëm cicërimat e zogjve, që dëgjoheshin qartë përreth. Ishte vërtet bukur. Pikërisht në këtë qetësi ndodhi ajo që gati i tmerroi të tre shokët dhe që do të mbahej mend një kohë të gjatë. Lanti po ngrinte tojën për ta hedhur përsëri, kur një zhurmë e lehtë e detyroi të ngrinte kokën lart. Ajo që pa në qiell e shtangu në vend. Sikur iu mor fryma. Dësh të fliste, por zëri nuk po i dilte. Mblodhi të gjitha forcat dhe mezi belbëzoi:

— Roni.... Zefir....

Ata kthyen kokat të trembur. Lanti diçka po tregonte në qiell me dorë. Ngritën edhe ata kokat. U ndodhi edhe atyre po ashtu. Shtangën dhe nuk gjenin fjalë të thoshin.

Lart, jo shumë larg kokave të tyre, po sillej rreth vetes një lëmsh i zjarritë. Fare pa bërë zhur-

1) OFPI- objekte fluturuese të paidentifikuara.

më, lëmshi po lëvizte drejt vendit ku ishin ulur të tre djemtë. Kur u afrua edhe më pranë, Zefiri belbëzoi: ...

— Disk... disk fluturues...

Konturet e tij metalike shumë të ndritshme u dalluan qartë.

— Vizitorë nga kozmosi, — tha edhe Lanti.

Roni nuk po fliste fare. Pa shokët e tij në fytyrë. Ata ishin zverdhur. Kur ishte zverdhur edhe Lanti me atë fytyrë të kuqe! Disku qëndroi pak metra mbi kokat e tyre dhe të tre shokët, sikur të donin të ruanin veten, u mblodhën grusht pranë njëri-tjetrit.

— Nuk ka asnjë dyshim, — tha Zefiri, — këta janë banorë të ndonjë planeti tjetër. Dhe e kanë me ne. Mos duan të na rrëmbëjnë.

Mjaftoi kjo fjalë për ta bërë shqetësimin edhe më të madh. Të treve u shkuan në të qindat e sekondës nëpër mend të gjithë njerëzit e afërt: familja, shokët e shoqet e shkollës.

— Dhe askurrë nuk do të merret vesh ç'u bëjnë ne, — tha Lanti me gjysmë zëri.

— Të provojmë të ikim, — tha më në fund Roni.

Sikur të kishin zbuluar vërtet rrugën e shpëtimit, ata u lehtësuan ca. I harruan aty mbi shkëmb të gjitha, edhe teshat, edhe grepat, edhe peshqit e zënë. Nisën të zbrisnin ngadalë nëpër faqen e shkëmbit. I pari, duke shkelur me shumë kujdes,

ecte Zefiri. Ngrinte herë pas here sytë nga disku dhe çuditej që ata nuk po bënin asnjë veprim.

«Ndoshta nuk e kanë me ne, — mendoj, — ose nuk na kanë vënë re».

Por i kishin vënë re shumë mirë. Brënda një sekonde, rrugën ua preu një perde e fortë drite. Ishte një fashë me dritë të bardhë. Djemtë ngecën. Zefiri ktheu kokën nga të dy të tjerët. Pastaj eci përpara. Iu afrua fashës së dritës. Zgjati dorën, por e tërhoqi me shpejtësi. Dora sikur i kishte prekur një mur të ftohtë betoni. Provoi përsëri. Ishte e pamundur. Megjithëse ishte e tejdukshme, fasha e dritës ishte e pakalueshme.

— Jemi plotësisht të rrethuar, — u tha shokëve; ai mori majtas dhe desh të zbriste, por në atë çast i shkau këmba dhe për pak ra në ujë. Shokët u sulën ta mbanin, por nuk qe nevoja, sepse brenda një çasti shumë të shkurtër Zefiri u rrethua nga një fashë drite që u lëshua nga disku.

— Zefir... Zefir... — thirrën të dy shokët të shqetësuar dhe iu afruan fashës së dritës. Brenda saj dukej Zefiri që lëvizte nga të gjitha anët. Ishte burgosur brenda asaj «shpikjeje të mreku llueshme», siç e quajti vetë. Edhe ai i shihte shokët e tij, por zëri nuk dëgjohej fare, megjithëse hapte vazhdimisht gojën. Pastaj... pastaj ndodhi çudia, që i tmerroi djemtë. Zefiri, sikur ta tërhiqte diçka, filloi të ngjitej lart, nëpër fashën e dri-

tës, drejt diskut. Sa hap e mbyll sytë, te disku u hap një derë dhe Zefiri u zhduk brenda saj.

— E rrëmbyen! — thirri Lanti dhe shtrëngoi fort dorën e Ronit.

Kishin vendosur të mos ndaheshin. Nga të gjitha anët e shkëmbit, fasha e dritës i rrethonte si edhe më parë. Pse nuk po i tërhiqnin edhe ata? Ndërkaq nga disku dilnin herë pas here fasha të tilla, që thithnin ndonjë objekt ose kafshë që kalonte aty, dhe e futnin në disk. Pas pak, për çudinë e tyre, fasha rrethuese u hoq. Ata morën vrapin të largoheshin, por ndjenë se këmbët nuk po u zinin më dhe. Një fashë drite po i tërhiqte të dy, ashtu siç ishin të shtrënguar dorë për dorë me njëri-tjetrin. Brenda një sekonde u përplasën brenda diskut, në një dhomë. Panë me vëmendje anash. Dhoma ishte fare bosh. Vëtëm te paritet e saj dukeshin disa butona në ngjyrë të kuqe. Asnjë derë, asnjë dritare.

— Nga u futëm ne? — pyeti Roni.

Lanti ngriti supet.

— Nuk duhet të çuditemi për asgjë, — thaj ai, — prandaj të rrimë të qetë, të tregohemi trim. Le ta marrim veñh këta banorë të egër të kozmosit si dinë të vdesin shqiptarët.

Bisedën ua prishi një zhurmë e lehtë. Te këmbët e tyre, në dysheme, u përplas një lepur. Siç duket e kishte kapur ndonjë fashë drite. Si

pa kuptuar u hap në mur një dritare dhe lepuri u zhduk pas saj; ajo u mbyll prapë.

— Po mbledhin ekzemplarë për të bërë studime, — tha Lanti.

— Edhe me ne do të bëjnë eksperimente, — foli me gjysmë zëri Roni.

— Sa keq më vjen për njerëzit në tokë, që do të kenkojnë dhe asnjëherë nuk do ta marrin vesh fundin tonë.

Roni iu afrua murit dhe shtypi një buton. Aty u pasqyrua menjëherë shkëmbi dhe lumi.

— Shkëmbi ynë! — thirri ai.

Lanti u afrua dhe pa me vëmendje teshat e tyre, peshqit mbi shkëmb.

— Tani është ora që fillojnë e vijnë fëmijët për t'u larë, — tha ai. — Sa do të desha të vonohen sot. Nuk dua të pësojnë edhe ata fatim tonë.

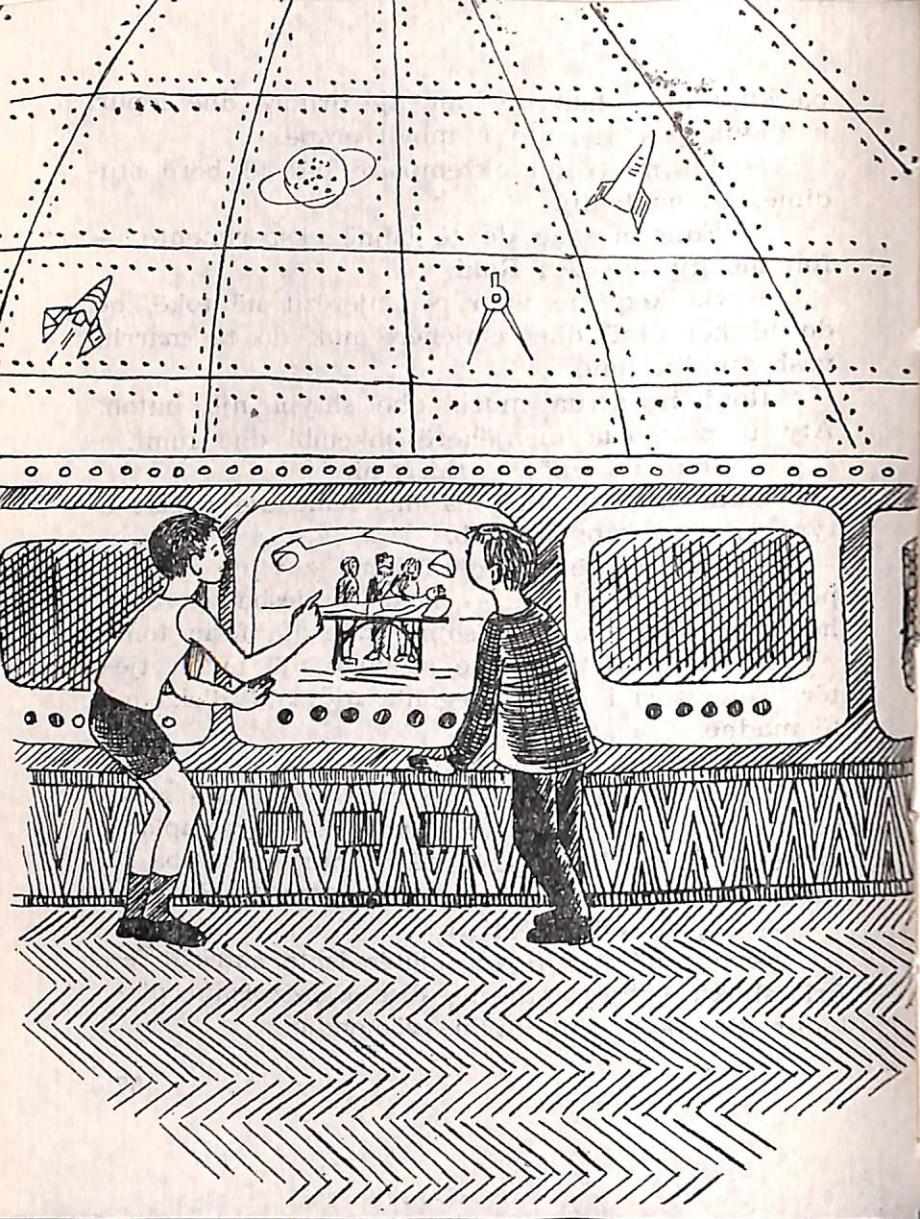
Ndërkaq, Roni kishte shtypur një buton tjetër. Televizori i murit tregonte një sallë diçka më të madhe.

— Lanti! — thirri ai.

Të dy djemtë panë me çudi se në atë sallë, në disa tryeza, ishin rreshtuar disa ekzemplarë, kurse mbi ta, disa njerëz të veshur me rroba të çuditshme po bënin disa veprime me thikë.

— Ja, ja edhe Zefiri!

Vërtet, në një tryezë tjetër ishte shtrirë Zefiri, shoku i tyre. Mbi të, disa njerëz ishin përkulur dhe po e shihnin me vëmendje.

— Po e studiojnë! — thirri Roni dhe shtypi butonin për të mos parë atë pamje të dhimbshme.

Të dy djemtë u afroan më pranë njëri-tjetrit dhe ndenjën kështu një copë herë.

U shkëputën vetëm kur dëgjuan pas tyre të hapej diçka në mur dhe panë andej. Ishte formular një derë. Ndërmjet saj u futën në dhomë tre njerëz të veshur me kostume kozmike. Njëri prej tyre desh t'u afrohej djemve, por ata u tërhoqën më tej.

— Ha, ha! — u dëgjua e qeshura e të tjerëve.

— Qenkan si ne! — tha Roni.

— Të gjithë njerëzit njëlloj qeshin, — ia preu Lanti dhe shtrëngoi më tepër shokun e tij. Kishin vendosur të mos ndaheshin në asnjë mënyrë.

Njëri shtypi një buton dhe në dhomë se nga erdhën disa karrige e një tryezë. Të tre ata u ulën në karrige dhe filluan të hiqnin kaskat që kishin në kokë.

— Uluni, — iu drejtua njëri djemve dhe u tregoi karriget. Dy djemtë u habitën. Fytyrat e tyre nuk ndryshonin aspak nga njerëzit e tokës. Veç kësaj flisnin edhe shqip.

— Këta duhet t'i dinë të gjitha gjuhët, — i shkoi në mendje Ronit.

— Nuk ulemi pa na thënë kush jeni, — foli me zë të lartë Lanti.

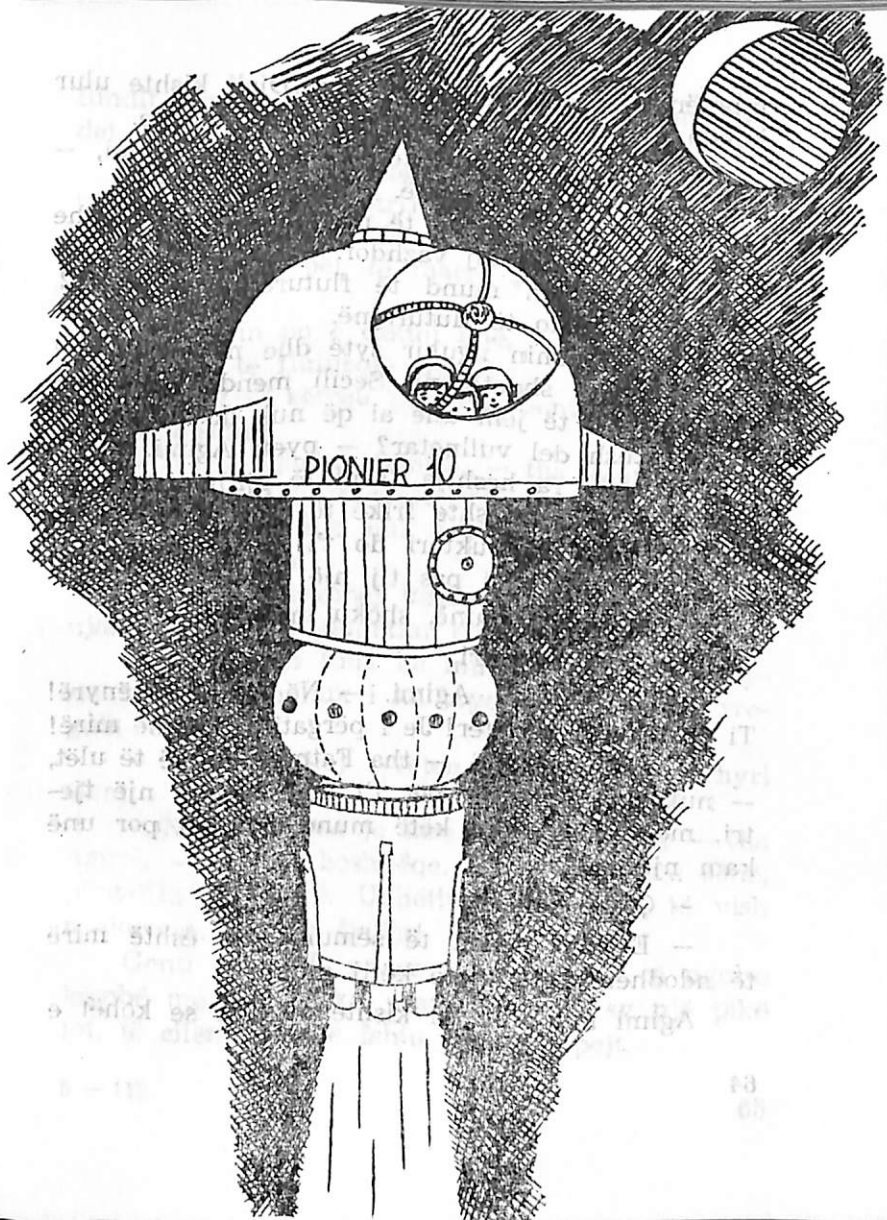
GRACKAT E PLANETIT TË PANJOHUR

Në qendër të qytetës së pionierëve, në Tiranë, ndodhej observatori kozmik. Pak më tej, në një fushë të gjerë, të rrethuar me rrjeta të trasha metalike, qëndronte anija kozmike «Shqiponja», që kishte bërë sa e sa fluturime për llogari të Qendrës së Kërkimeve të Kozmosit. Jo shumë kohë më parë, ajo u ishte dhuruar pionierëve dhe atë i kishin vënë emrin «Pionieri».

Rreth saj po silleshin një grumbull pionierësh, djem dhe vajza. Duket se dikë prisnin. Pas pak, aty u afrua instruktori.

— Gjithçka në rregull, — tha ai. — Futemi brenda.

U ulën dhe prisnin me gojë hapur porositë që do t'u jepeshin. Agimi nuk po nxitonte të fliste. Ai i pa një herë me radhë të gjithë dhe sytë i

PIONIER 10

mbetën një copë herë te Genti. Djali kishte ulur kokën dhe diçka po vështronte në dysheme.

«Ty do të të vijë keq, — mendoi Agimi, — por nuk kemi ç'të bëjmë. E ke fajin vetë».

— Pas një javë do të nisemi, — filloi ai dhe heshti përsëri. Pastaj vazhdoi: — Jemi gjithsej 14 vetë. Me anijen mund të fluturojnë vetëm 12. Pra, dy nuk do të fluturojnë.

Ata ia kishin ngulur sytë dhe në vështrimet e tyre dukej shqetësimi. Secili mendonte: «Ndoshta nuk do të jem unë ai që nuk do fluturojë».

— Kush del vullnetar? — pyeti Agimi.

Në sallë ra heshtja. Tani të gjithë i mbanin sytë ulur. Genti kishte frikë të ngrinte kokën, se mos atë çast instruktori do t'i drejtohej atij. U lehtësua kur dëgjoji pas tij një zë:

— Nuk po vij unë, shoku instruktor!

Po fliste Fatmiri.

— Ti? — tha Agimi. — Në asnjë mënyrë! Ti do të vish patjetër! Je i përgatitur shumë mirë!

— Ashtu vërtetë, — tha Fatmiri me zë të ulët, — nuk dal vullnetar për t'i lënë vendin një tjetri, megjithëse edhe këtë mund ta bëja por unë kam një hall.

— Çfarë halli?

— E kam nënën të sëmurë dhe është mirë të ndodhem këtu gjatë këtij muaji.

Agimi nuk foli. Ai kishte dëgjuar se kohët e

fundit nëna e Fatmirit nuk ishte mirë me shëndet.

— Mirë, — tha pas pak, — njëri vullnetar është Fatmiri, po tjetri?

Përsëri heshtje. Në sytë e të gjithëve ai lëxonte dëshirën për të marrë pjesë në këtë fluturim.

— Tjetrin po e caktoj unë, — vazhdoi Agimi.
— Nuk do të fluturojë Genti!

— Pse? — kërceu përpjetë Genti. — Unë kam shumë dëshirë.

— Ti ke shumë dëshirë, — tha Agimi, — por nuk je i përgatitur plotësisht për këtë udhëtim.

— Si, pse? Kjo nuk është e drejtë, — ai po fliste me nxitim.

Asaj që i trembej kishte ndodhur. Po e mënjanonin nga ky udhëtim kaq i dëshiruar.

— Në kurset tona ke munguar shpesh. Detyrat e ngarkuara nuk i ke kryer plotësisht në rregull...

— Unë e ndiej veten të aftë, — ndërhyri Genti.

— Nuk them se je fare i papërgatitur, — tha Agimi, — por ke boshllëqe. Gjatë mungesës sonë, përgatitu më mirë. Udhëtimin tjetër do të vish medoemos. Të jap fjalën!

Genti u ul. E pa se ishte e kotë të ngulte këmbë më tej. Shoku pranë i pa në sy një pikë lot, të cilën Genti e fshiu shumë shpejt.

Gjatë gjithë javës, pionierët dhe instruktor Agimi patën shumë punë. E pajisën plotësisht anijen. Çdo pasdite ai u shpjegonte pionierëve gjëra më konkrete, që do t'u duheshin gjatë udhëtimit dhe kur të zbrisnin në planetin «Arba». Fatmiri dhe Genti nuk merrnin pjesë në këto pasdite. Genti herë-herë edhe dukej aty rrotull, por nuk afrohej shumë. I vinte zor nga shokët. Megjithatë, ditët e fundit u afrua dhe nisi t'i ndihmonte. 24 orë para nisjes, instruktori u tha:

— Nesër në këtë orë do të nisemi. Deri atëherë bëni pushim. Orari i nisjes nuk mund të shtyhet asnjë sekondë. Janë njoftuar të gjitha stacionet kozmike të botës!

Ata u larguan tepër të emocionuar. Secili mendonte sipas dëshirës për rrugën e gjatë që do të bënin gjatë këtij fluturimi të parë në kozmos.

Genti u largua bashkë me Ermalin, meqë i kishin shtëpitë pranë e pranë.

— Mos u mërzhit, — tha Ermali, — herën tjetër do të fluturosh dhe ti!

Genti nuk fliste fare.

— Mirë e kishte instruktori. Duhet të jesh më serioz në përgatitjet dhe në studim.

Genti pohoi me kokë.

— Udhë të mbarë, — tha dhe i shtrëngoi dorën shokut.

Ermali e pa kur u largua kokulur drejt shtëpisë. Genti hyri në shtëpi dhe ndenji një copë herë në korridor. Diçka i ra ndër mend. Vuri paksa buzën në gaz dhe hyri në dhomë. Nëna ishte fare vetëm.

— Nënë, — tha gjithë gëzim, — u rregullua. Edhe unë do të fluturoj nesër bashkë me shokët.

— Sa mirë, — u gëzua ajo, — po si kështu?

— Njëri prej shokëve tanë u sëmur papritur. Anija nuk mund të fluturojë pa ekuipazh të plotë, kështu që...

Nëna u ngrit shpejt dhe u bë gati të përgatiste ndonjë gjë për të birin.

Genti qeshi.

— Mos u lodh kot, nënë. Gjithçka është gati. Pastaj, ato që do të përgatitësh ti, nuk vlejné në kozmos. Një kokërr ulliri në ndonjë planet mund të peshojë dy ose më shumë kilogramë dhe stomaku ynë do të shkatërrohej.

Nëna e la atë punë dhe u ul përsëri në divan. Genti u fut në dhomën e tij dhe nisi të përgatiste pak gjëra për t'i marrë me vete.

Ai u shtri i qetë në krevat dhe nuk mendoj gjë tjetër.

*

*

*

Ishte akoma mëngjes. Megjithatë, tek anija kozmike, në qytezën e pionierëve, kishte gjallëri. Kishin ardhur për të parë nisjen e anijes shumë kureshtarë. Më të shumtët ishin pionierë, por kishte mes tyre edhe të rritur. Ata qëndronin rreth rrjetës metalike dhe prisnin. Ekuipazhi i anijes po mblidhej pak nga pak. Genti ishte ndër të parët që u afua në observator. Pas pak erdhën edhe të tjerët. Instruktori u duk në orën 7 e 30 minuta.

— Po ti, — i tha Genti — ke ardhur të përcjellësh shokët?

Genti vuri buzën në gaz. Instruktori iu drejtua pionierëve:

— Futemi brenda, në observator!

U futën brenda dhe u ulën në stolat e zakonshëm. Do të jepeshin porositë para nisjes.

— Çdo gjë që kemi thënë këtë javë, duhet mbajtur mirë parasysh, — tha Agimi; — do t'ju duhen në çdo çast gjatë fluturimit. Në orën 8 e 30 do të bëhet nisja. Në orën 8.00 duhet të futemi në anije. Pas kësaj ore, anija nuk mund të hapet më.

Ata nuk folën. Mes heshtjes së shkurtër, një zë vajze u dëgjua:

— Shoku Agim, shoku Agim. Ekuipazhi nuk është i plotë!

— Si?

Të gjithë u çuditën.

Instruktori i kishte numëruar shpejt e shpejt kur hynë në sallë, por ishte ngatërruar me Gentin. Në të vërtetë mungonte njëri, se Genti nuk do të fluturonte.

— Mungon Ermali!

Atëherë e vunë re se mungonte vërtet Ermali.

— Duhet të vijë para orës 8.00, — tha Agimi.

— Po sikur... — tha një vajzë.

— Do të vijë patjetër, — tha me vendosmëri instruktori.

Ata hështën dhe ndenjën kështu në pritje. Kaloi mjaft kohë. Duheshin akoma edhe 5 minuta që të shkonte 8.00.

Instruktor Agimi filloi të bëhej nervoz.

U ngrit me shpejtësi dhe shtypi butonin e videofonit.

— Na lidhni me familjen e Ermal Shtrepit, — tha ai. U dëgjua disa herë një tingull i mprehtë dhe pas pak në ekran u duk fytyra e një vajze, e centralistes.

— Nuk përgjigjet, — tha ajo. — Duket nuk ka njeri në shtëpi!

Instruktor Agimi mbylli videofonin dhe u ul i mërzitur në karrige.

— Pa ekuipazh të plotë nuk mund të nisemi, — foli si me vete ai, — në qoftë se nuk nisemi

në orën e caktuar, do të na duhet të presim edhe një muaj, sa të rregullohet trafiku i kozmosit me të gjitha qendrat e kërkimeve.

Pionierët u shqetësuan. Dikush u afrua në dritare.

— Sa keq! — tha përsëri Agimi. — Ky fluturim u prish një herë e mirë.

Atëherë Genti u ngrit nga vendi dhe foli me zë fare të ulët:

— Shoku Agim, mund të vij unë në vend të Ermalit?

Agimi ktheu kokën me vrull. Vetëm atëherë u kujtua se aty ndodhej edhe Genti, që kishte ardhur për të përcjellë shokët.

— Ti? Mos e di ti pse nuk po vjen Ermali?

Ai ia nguli sytë Gentit dhe nuk po ia ndante. Genti nuk i uli sytë.

— E pse duhet ta di pikërisht unë? — tha.

Ai i hoqi sytë nga djali, duke menduar: «Mos po dyshoj kot për të». Pa orën, duheshin edhe dy minuta. Atëherë vendosi.

— Mirë, — tha, — në vend të Ermalit, do të fluturojë Genti!

Pastaj, sikur të ishte kujtuar për diçka, tha:

— Po ti nuk ke njoftuar familjen!

— Kjo është gjë shumë e lehtë, — kërceu Genti dhe në sytë e tyre shtypi butonin e videofonit. Në ekran doli nëna e Gentit.

— Nënë, — thirri ai, — po flas nga observa-

tori. Pas gjysmë ore do të nisem edhe unë me shokët për në kozmos.

— Mirë, biri im, — ajo vuri buzën në gaz. — Të qoftë udha e mbarë! Dhe dëgjo, më sill ndonjë kujtim nga planeti, qoftë edhe një gur.

— Mirupafshim, nënë! — Genti mbylli shpejt videofonin.

Të gjithëve u bëri përshtypje lehtësia me të cilën nëna i dha leje Gentit, por askush nuk e zgjati, sepse atë çast instruktor Agimi tha:

— Nisemi! Të gjithë në anije!

Ata dolën gati me vrap për të hipur në anije. Njerëzit rrotull i përshëndetën. Ata ua kthyen përshëndetjen, zunë vendet dhe dyert u mbyllën përfundimisht për t'u hapur vetëm në planetin e panjohur. Edhe Genti zuri vend si të tjerët.

— Përgatituni, — urdhëroi instruktor Agimi.

Të gjithë filluan të merreshin me punë. Pasi u veshën me kostumet kozmike, graduan të gjitha aparatet me radhë. Vetë instruktori zuri vend në qendrën e komandimit të anijes. Minutat po kalonin shpejt.

— Gati për fluturim! — urdhëroi ai.

Ata filluan të numëronin sekondat.

— Gjashtëdhjetë... katërmbëdhjetë... dhjetë... tetë... pesë... tre... dy... një...

U dëgjua një zhurmë e mbytur dhe një forcë e madhe i tërhoqi pionierët në sediljet e tyre.

Anija fluturoi me shpejtësi. Genti, që nuk e kishte mendjen, u përplas fort në sedilje dhe desh të ngrihej, por nuk mundi; këmbët sikur i ishin mbërthyer fort.

— Çfarë ndodhi? — u tremb ai.

Por e mblodhi veten shpejt. Iu kujtua se çasti i nisjes së anijes kozmike quhej «Faza e plumbit». Në atë çast, pesha e trupit të njeriut e kalonte disa herë peshën e tij normale dhe ishte e pamundur të lëvizte. Pa një herë rrotull se mos e kishin vënë re të tjerët hutimin e tij dhe nisnin të talleshin, por jo; ata ua kishin ngulur sytë aparateve dhe ndiqnin me vëmendje çdo gjë. Faza e plumbit nuk zgjati shumë. Pas kësaj, trupi iu lehtësua dhe ai mund të lëvizte lirisht, bile më tepër se ç'ishte mësuar. Trupi iu bë fare i lehtë dhe mund të fluturonte nëpër anije shumë qetë.

— Paskemi dalë nga forca tërheqëse e tokës, — i shkoi ndër mend dhe zuri vend edhe ai para një ekрани dhe nisi të vëzhgonte hapësirën e pafund para tij. Në ekran dukeshin e zhdukeshin copra të ndritshme me ngjyra nga më të bukurat. Genti pa qindra gurë të vegjël qiellorë që fluturonin me shpejtësi dhe që, para se të afroreshin tek anija, largoheshin prej saj si me komandë. Pas pak, në ekran u duk një alamet guri qiellor, i cili po vinte me shpejtësi drejt anijes. Ai u afrua aq shumë, sa që mbuloi krejt ekranin.

«E pat, — tha Genti me vete, — katastrofë»,

dhe mbylli sytë me duar për të mos parë përplasjen e gurit me anijen.

I hapi sytë vetëm kur ndjeu pranë vetes të qeshurën e Kleitias. Ajo po qeshte duke parë Gentin. Në një çast u ngrys.

— Vërtet nuk e di ti pse mungoi Ermali? — pyeti ajo Gentin.

Ai e pa me inat. Pastaj Kleitia tha:

— Mos u tremb. Anija jonë është e automatizuar dhe largohet vetiu nga çdo gur qiellor.

Genti përsëri nuk foli.

«Le që ti nuk mund ta dish, — mendoj ajo, — ke munguar shpesh».

Duke lëvizur nëpër sallë, Gentit iu duk vetja si kozmonaut i vërtetë. Kostumi special i shkonte për mrekulli. Megjithëse nuk i dinte mirë të gjitha përdorimet e butonave dhe të kopsave që ishin mbërthyer në kostum, mendonte se do t'i mësonte atëherë kur do t'i duheshin. Ndërkaq po e tërhiqte edhe më shumë pamja e bukur e hapësirës që hapej para ekranit. Iu afrua përsëri Kleitias dhe u ul në një stol pranë saj. Fytyra e shoqes ishte e përqëndruar. Ktheu sytë anash. Edhe të tjerët po kështu ndiqnin me vëmendje ekranet dhe gjatë gjithë kohës mbanin shënime.

Paik më tej ishte aparati matës i shpejtësisë dhe i rënies së lirë. Genti i nguli sytë mirë në aparat dhe sikur u tremb. Pa edhe aparatet e tje-

ra. Edhe tek ato e njëjta pamje. Të gjitha shigjetat kishin rënë në zero dhe nuk lëviznin fare.

«E tmerrshme, — i shkoi vetëtimthi në mendje, — tani ne nuk mund të orientohemi më».

Në çast, sikur i mblodh diçka në grykë. Megjithatë mundi të thërriste aq sa të dëgjohej nga të gjithë:

— Alarm, jepni alarmin, aparatet nuk funksionojnë në rregull.

Ç'është, ç'është? — u dëgjuan zëra gjithandej dhe ata i afruan Genti.

Aty u afrua edhe Agimi.

— Ç'ka ndodhur? — pyeti ai.

— Aparatet janë prishur... nuk po lëviz... asnjë shigjetë...

Genti mezi fliste.

Plasi një e qeshur e madhe. Të gjithë qeshnin me zë të lartë dhe Genti nuk po e kuptonte arsyen. Agimi uli kokën dhe u nis i menduar te vendi i tij.

— E ç'ka për të qeshur? — e ngriti më në fund zërin Genti.

Nelsi, që rrinte në krah të tij, i tha:

— Shiko këtu, Gent, — dhe vendosi pingul, me majë poshtë, një laps. Për çudi, lapsi qëndroi ashtu dhe nuk u rrëzua, megjithëse anija po fluturonte me shpejtësi shumë të madhe.

Genti hapi sytë, por nuk pyeti. Të tjerët akoma po qeshnin.

Nelsi mori lapsin dhe tha:

— Megjithëse është shpejtësi e madhe, lapsi nuk bie, edhe shigjetat nuk lëvizin, sepse anija jonë «Pionieri» nuk ndien mbi vete ndonjë forcë të madhe tërheqëse. Jemi në hapësirë.

Genti uli kokën dhe Nelsi u nis për te vendi i tij. Edhe të tjerët ishin larguar, megjithëse në fytyrat e tyre dukej një buzëqeshje e lehtë.

«Si u gabova kështu?» — tha Genti me vete dhe u betua që herë tjetër të mos shqetësohej kot. Të priste, ç'të bënin të tjerët, atë të bënte edhe ai.

«Me siguri, — tha me vete, — gjatë rrugës do të dalin të papritura të tjera, të cilat unë nuk i di, sepse nuk kam qenë gjatë javës së fundit në kurse. Prandaj më mirë: heshtje».

Megjithatë, ai u përkul nga Kleitia dhe pyeti me zë të ulët:

— Sa është forca tërheqëse e planetit ku po shkojmë?

— Gati 30 herë më e vogël se në tokë, — u përgjigj ajo.

Genti u habit. Kaq shumë! Dhe nisi të bënte disa llogari të shpejta. Dilte se ai në planet do të peshonte jo më shumë se 1.5 kg. Çfarë mrekulie! Pastaj diçka i ra ndër mend. Hodhi sytë nga shokët dhe vuri buzën në gaz.

«Keni për të parë, — tha me vete, — edhe unë do të qesh me ju, kur të zbresim në planet».

Nxori lapsin e tij dhe e vendosi pingul mbi tryezë. Po e shihte me çudi atë dhe nuk mendonte asgjë tjetër. Pas pak lapsi ra. Hodhi sytë nga aparatet. Shigjetat kishin filluar të lëviznin.

— Planeti, — i vetëtiu në mendje. Një forcë e padukshme e tronditi ca anijen. Dhe atë çast u dëgjua zëri i instruktor Agimit:

— Kemi hyrë në zonën tërheqëse të planetit «Arba».

Pas pak u ndje një frenim i fortë. U dëgjua zëri i instruktorit.

— Anija u ul mbi planetin «Arba». Bëhuni gati për të dalë.

Kaluan të gjithë nëpër një dhomë, ku kryhej tharja e plotë e veshjeve. Asnjë pikë ujë ose avull nuk duhej të kishte mbi veshjet e tyre.

Te dera, instruktori tha:

— Futni në funksionim plumbçin e rëndesës!

Të gjithë filluan të rrotullojnë butonat në kostumet e tyre kozmike.

— Nelsi, — iu drejtua me zë të ulët Genti djalit që ishte më pranë tij.

— Ç'është? — pyeti Nelsi.

Genti bëri me shenjë dhe Nelsi e kuptoi se ai nuk dinte si funksiononte plumbçi i rëndesës.

Deshte t'ia shpjegonte, por nuk kishte kohë. Atëherë filloi t'i shtypte vetë butonat te kostumi i Gentit.

— Sa kilogramë peshon në tokë? — pyeti Nelsi.

— 45.

— Mirë. Tani edhe në planet ti peshon 45 kilogramë. Prandaj mund të lëvizësh pa frikë.

— E pse duhet kjo? — pyeti Genti.

— Ndryshe ti do të fluturoje. Pesha jote këtu është rreth 1.5 kilogram, kurse forca e muskujve nuk ndryshon. Ka ndodhur që dikush është bërë edhe satelit.

— Po këta butonë?

— Plumbçi i rëndesës është një aparaturë elektronike, që e rregullon peshën e trupit sipas dëshirës.

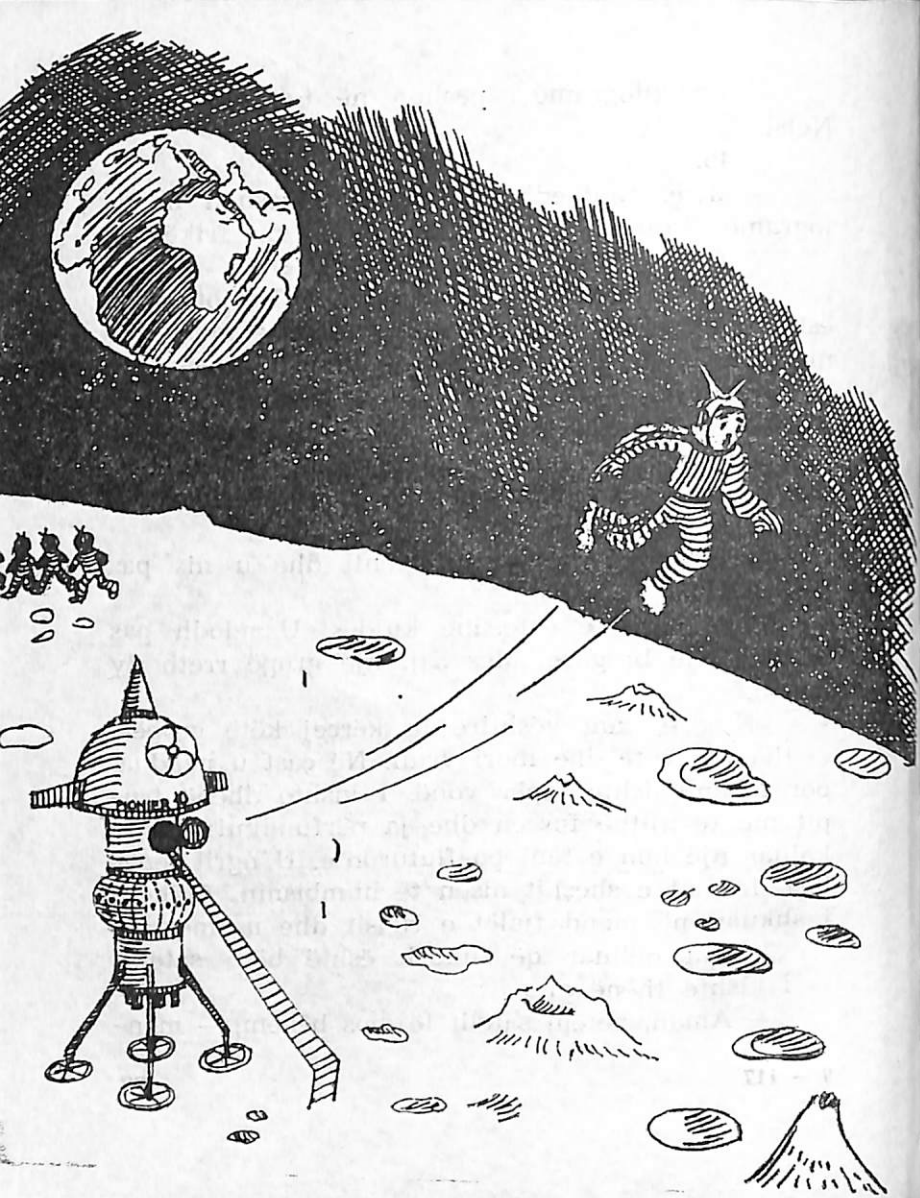
— Falemnderit, — tha Genti dhe u nis pas tij.

Vazhdonte të ecte me kujdes. U ndodh pas pak në një bregore. Mes saj, një gropë rreth dy metra.

«Nuk e kam vështirë ta kërcej këtë gropë», — tha me vete dhe mori vrull. Në çast u pendua, por tashmë ishte tepër vonë. I kishte dhënë trupit me të gjithë forcën dhe ja përfundimi: kishte kaluar një hon e tani po fluturonte. U ngrit tepër lart, format e sheshit nisën të humbisnin. Atëherë i shkuan në mend fjalët e Nelsit dhe u tmerrua.

— Ka qëlluar që dikush është bërë satelit, — i kishte thënë ai.

— Aman, vetëm satelit të mos bëhem, — men-

doi gjithë frikë. — Në shtëpi më presin babai, nëna dhe motra ime e vogël...

*

* *

— Qëndroni, qëndroni, — thirri Nelsi me të madhe. Gjithë grupi qëndroi në vend dhe rrethuan Nelsin. Aty erdhi edhe instruktur Agimi.

— Ç'ka ndodhur? — pyeti ai.

— Genti, — tha Nelsi, — ishte pas meje, tani është zhdukur.

Ata panë me çudi përreth. Vërtet, Genti mungonte.

— Si kështu? — u shqetësua instruktori. — Pse e latë në fund?

Askush nuk foli.

— Plumbçin e rëndesës ia gradova vetë, — tha Nelsi.

— Mos i ka ndodhur ndonjë aksident?

Kjo pyetje i shqetësoi shumë.

Ata të gjithë u nisën gati me vrap. Gjithë rrugës nuk panë asgjë të dyshimtë. Arritën në anije, por edhe atje nuk panë asnjë njeri. Agimi dyshonte se mos Genti, nga frika, kishte vendosur të mos dilte nga anija.

— Këtu qenka një kostum i hedhur! — thirri Inula.

Nelsi iu afrua.

— Ky është pikërisht kostumi i Gentit. Po pse qenka i lagur? — Pastaj ai pa te kostumet rezervë, ku mungonte njëri prej tyre.

— Paska marrë një kostum tjetër dhe nuk e ka graduar plumbçin e rëndesës. Me siguri ka fluturuar! — thirri gjithë shqetësim ai.

— Mos, — u dëgjua zëri i ngjirur i Agimit. — Është e pandreqshme.

Një hije e zezë ra mbi fytyrat e të gjithëve.

— Të kontrollojmë gjithë planetin është e pamundur, — tha Agimi.

— Të kërkojmë ndihmë nga toka, — tha Nelsi.

— Patjetër, lidhuni me Tiranën.

Ndërsa dy djem po lidheshin me Tiranën, të tjerët rrinin në heshtje.

— Si nuk i dhashë disa porosi gjatë rrugës! — po thoshte i mërzhitur Agimi. — Le që ku kisha mundësi, duhej drejtuar anija... Genti nuk di të përdorë as radion që ka në xhep... bile nuk e di fare në ka radio me vete... ç'na gjetil...

— Këtu anija kozmike «Pionieri». Tirana? Tirana?

— Po, Tirana, — u dëgjua një zë metalik, — flisni, anija «Pionieri».

Instruktor Agimi iu afrua mikrofomit.

— Flet instruktor Agimi nga anija «Pionieri».

Na ka ndodhur një fatkeqësi, një nga anëtarët e ekuipazhit ka humbur në këtë planet të madh. Si të veprojmë?

— Bëni ç'është e mundur vetë, — erdhi pas pak zëri. — Ne do të bëjmë përpjekjet tona. Do t'ju njoftojmë përsëri.

— Mbani të gjithë radiot hapur, — urdhëroi instruktori, — ndoshta ai e vë në funksionim radion e tij.

Urdhri u zbatua pa fjalë. Por edhe radiot mbetën të heshtura.

Pas pak Agimi tha:

— Më sillni një magnetofon.

Ia sollën dhe ai nisi të inçizonte «Genti, Genti, Genti, jemi anija «Pionieri». Na njofto ku ndodhesh. Për të folur me ne, shtyp butonin e kuq, ndërsa, për të na dëgjuar, butonin e verdhë». Kjo thirrje të transmetohet vazhdimisht, — tha pastaj. — Ndoshta Genti e gjen radion dhe kap thirrjen tonë.

U ndez një dritë e kuqe. Tirana kërkonte lidhje.

— Po ju dëgjon anija «Pionieri», — tha instruktori.

— Shoku Agim, ç'ka ndodhur? — u dëgjua një zë i butë.

— Ermali, — thanë të gjithë me një zë.

— Ka humbur Genti, — tha Agimi, pastaj, sikur të ishte kujtuar: — Po ti, Ermal, pse nuk erdhe në fluturim?

Pasoi një heshtje.

— As unë nuk di kush ma punoi kështu, — erdhi zëri i Ermalit. — Dikush njoftoi nënën time pak minuta para se të nisesha për te qyteza jonë. I thanë se instruktor Agimi ishte aksidentuar dhe ndodhej në spital. Kuptohet, unë vrapova në spital. Atje mora vesh se kjo ishte gënjeshtër. Erdha me shpejtësi në qytet, por ju sapa ishit shkëputur nga toka.

— Ashtu! — u habit instruktori. — Po kush ta këtë bërë, mos vallë Genti?

— Jo, në asnjë mënyrë. Unë u ndava në fund me Gentin. Pastaj nëna e mban mend mirë. Atë e njoftoi një vajzë, ia ka parë edhe fytyrën në videofon.

— Çudi! — ia bëri instruktori dhe nuk foli.

— Sa keq më vjen për Gentin! — tha Ermali.

— Mos u mërzit. Ne do ta gjejmë patjetër, — ia ktheu Agimi.

Zëri u largua dhe në anije u dëgjua vetëm gërvishtja e shiritit të magnetofonit dhe një zë:

«Genti, Genti...»

* * *

Genti mbërtheu duart pas kofshëve dhe qëndroi në ajër pa lëvizur. Pas pak ai ndjeu se po binte. Nga çasti në çast shpejtësia e rënies po rritej.

«Kështu unë do të përplasem e do të marr fund», — mendoi dhe atëherë filloi të bënte ca lëvizje shumë të lehta, sa për të ekuilibruar forcën e tërheqjes.

Mundi kështu pas pak të binte në planet. Gjuri iu dërrmua, por ai nuk e ndjeu. Vendi ishte si humnerë dhe nuk dinte nga të shkonte.

«Megjithatë, të paktën nuk u bëra satelit», — mendoi dhe u ul shesh të mendonte më mirë.

«Do të mundohem të ngjitem lart me kujdes, ndoshta duket anija ose shokët». Por ishte errësirë dhe syri nuk i kapte asgjë.

Vendosi të priste lindjen e diellit. Ndërkaq i pa me kujdes butonat në kostum, por nuk dinte si t'i përdorte. E shau veten më keq se asnjëherë tjetër.

Duke lëvizur dorën, ndeshi në xhep diçka të fortë. E hapi me kureshtje dhe pa se ishte një radio. U gëzua, por në çast u hidhërua përsëri.

«Po unë nuk di se në çfarë valësh mund të lidhem me shokët!»

Megjithatë e hapi dhe nisi të rrotullonte ma-

noplën e valëve lehtë-lehtë. I shkoi disa herë nga e majta në të djathtë, por veç disa sinjaleve pa kuptim nuk kapi asgjë. Megjithatë e vazhdoi me durim këtë punë, duke rrotulluar manoplën e valëve.

Kishte kaluar mjaft kohë, kur iu duk sikur dëgjoi fjalë shqip. Ngriu në vend. Priti, por nuk u dëgjua asnjë fjalë tjetër. Megjithatë nuk e lëvizi manoplën. Pas pak, për gëzimin e tij të madh, dëgjoi fare shkoqur zërin e instruktorit: «Genti, Genti, jemi anija «Pionieri». Na njofto ku ndodhesh»...

— Shoku Agim, shoku Agim, jam Genti! — thirri me shpejtësi.

Nuk mund ta merrni me mend çfarë shkaktoi ky zë në anije. Të gjithë u ngritën në këmbë dhe thirrën me të madhe:

— Urra! — ata përqafoheshin me njëri-tjetrin dhe gati derdhnin lot.

Instruktori kapi me shpejtësi radion.

— Genti, jam Agimi. Si je me shëndet?

— Shumë mirë! — erdhi zëri i gëzuar i Gentit.

— Ku ndodhesh?

— Në një humnerë të thellë dhe shumë të errët.

— Dëgjo porositë e mia. Mos u tremb, së shpejti jemi aty.

Ai iu drejtua pastaj të tjerëve:

— Zini vend tek aparatet e zërit dhe shihni e mbani shënim çdo gjë.

— Genti, nuk mund të na japësh asnjë koordinatë për vendin ku ndodhesh?

— Jo, — u përgjigj Genti, — është e pamundur.

— Mirë. Dëgjo tani me vëmendje. Duhet edhe tri minuta që akrepat të takohen të dy te 12-ta. E ke orën kozmike me vete?

— Po.

— Kur të takohen akrepat, ti do të lëshosh vetëm një tingull, psh «O». Kështu do të mund të gjejmë largësinë nga anija. Veç kujdes, kur të takohen dy akrepat.

— Mirë, — tha Genti.

— Tani rri në përgjim dhe vepro në kohë! Agimi iu drejtua të tjerëve.

— Kontrolloni mirë aparatet. Genti do të lëshojë tingull. Kështu me ndihmën e aparateve do të gjejmë largësinë. Kini shumë kujdes!

Ata të gjithë ua ngulën sytë aparateve dhe orëve të tyre kozmike.

Mbeteshin edhe pak sekonda. Koha sikur nuk po kalonte. Më në fund u dëgjua në radio tingulli «O».

Agimi mblodhi treguesit dhe bëri llogaritë.

— Genti, — foli në radio, — ti ndodhesh tani 12 kilometra larg anijes.

— Sa? — zëri i Gentit ishte i shqetësuar.

— Mos u mërzit, shpejt do të jemi aty. Na mbetet vetëm të saktësojmë drejtimin nga vjen zëri. Për këtë duhet të flasësh pa ndërprerje derisa të themi ne. Përsërit ndonjë vjershë ose ndonjë tregim. Fundja thuaj çfarë të duash, vetëm mos rri pa folur.

Pionierët prisnin gjithë ankth. Vërtet Genti ndodhej 12 kilometra larg, po ku, në lindje, perëndim, veri apo jug.

Në cilën pikë të rrethit me rreze 12 km dhe me qendër anijen «Pionieri»?

— Përsëri tek aparatet, — urdhëroi Agimi, — përcaktoni drejtimin nga vjen zëri! Kjo nuk është e vështirë, futni në përdorim aparaturën!

Ata ishin shumë të qartë dhe nisën nga puna.

Por Genti akoma nuk kishte filluar të fliste.

— Gent, — foli Agimi, — fillo të flasësh!

Ajo që dëgjuan pionierët nga Genti gjatë kësaj kohe, i habiti shumë. Ai filloi në fillim me ngadalë, pastaj foli më shpejt.

— Shoku Agim, shokët e mi dhe shoqet e mia të dashura... më falni, njëqind herë më falni... ju nuk duhet të më quani më shokun tuaj... sepse unë nuk e meritoj një gjë të tillë... Unë nuk kam qenë serioz gjatë përgatitjeve dhe ja tani ku ndodhem, por nuk është vetëm kjo... unë kam gënjer...

Të gjithë, të shtangur, dëgjonin zërin e Gentit. Megjithatë, puna tek aparatet vazhdonte.

Genti nuk kishte heshtur.

— Po... ju gënjeva të gjithëve, edhe ju, edhe prindërit, edhe shokun Agim... më falni... Më erdhi shumë keq që nuk do të fluturoja edhe unë me ju, aq keq, sa nuk ka si bëhet, por nuk arrita ta kuptoj se faji për këtë ishte imi... Mendova disa mënyra për të bërë që të fluturoja me ju, por erdhi dita e fundit dhe unë përsëri nuk mund të vija... Atëherë gënjeva dhe kë, shokun tim më të afërt, Ermalin, dhe kështu ju gënjeva të gjithëve... Unë e detyrova motrën time të vogël të njoftonte nënën e Ermalit për gjoja aksidentin e shokut Agim, vetëm disa çaste para nisjes së tij për në qytezën tonë. Nënës sime nuk i kisha treguar më parë se nuk do të fluturoja; por përkundrazi, ajo ka qenë gjithnjë e bindur se unë do të fluturoja... prandaj atë ditë, kur e mora në videofon nga observatori, ajo nuk u çudit aspak... e kam gënjyer, pra, edhe atë... më falni shokët e mij të mirë... më fal, shoku Agim.

Ndërkaq, në anije ishte përcaktuar qartë vendndodhja.

— Do të nisem unë dhe tre djem, — tha instruktori. Ai caktoi tre djemtë dhe u bë gati të nisej.

— Të njoftojmë Gentin, të heshtë tani, — foli me gjysmë zëri Inula.

— Le të vazhdojë, — tha Agimi, — kjo do ta lehtësojë.

Ata u nisën. Të tjerët dëgjonin zërin e Gentit.

Ai po ia bënte gjyqin vetes shumë të ashpër.

Pak më vonë, Agimi dhe tre pionierët iu hodhën në qafë Gentit dhe u përçafuan fort. U lidhën me radio me anijen dhe u nisën tashmë të qetë. Kur arritën në anije, Genti ndjeu diçka ta shtypte në gjoks. I vinte zor nga shokët. Nelsi e shtyu lehtë dhe ai u gjend në mes. Dësh të flishte, t'u kërkonte përsëri të falur, por nuk pati kohë. E mbytën me përçafime dhe të puthura.

TAULAU, KRYETAR I FISIT

Taulau ishte nga djemtë më të rinj të fisit, por jo më i forti. Ai jo vetëm që s'kishte vrarë, por as ishte ndeshur me ndonjë ujk. Vetëm pasi të kishte hedhur ujkun para këmbëve të kryetarit të fisit e gjithë të tjerëve, ai mund të quhej gjahtar i zoti. Tërë puna ishte se Taulaut nuk i pëlqente dhe aq shumë pylli me gjithë ato kafshë të egra. Dëshira e tij e vetme ishte të notonte në lumë dhe të rrinte në diell. Prandaj edhe atë e thërrisnin shpesh (biri i diellit dhe i ujit).

Një ditë, Taulau ishte ca i mërzitur. Rrinte shtrirë në breg të lumit dhe mendonte. Tutje, matanë bregut tjetër, u duk një kope mamuthësh. Ishin kafshë gjigante, të cilave u hapnin rrugë edhe arinjte, edhe luanët. Më kot mamuthët nuk i quanin kryetarët e pyllit. Megjithëse ishin kaf-

shë paqësore, asnjë nga kafshët e tjera nuk donte të matej me ta kur egërsoheshin. Toka dridhej. Nga ulërimat e tyre trembej çdo gjë e gjallë deri gjashtë kilometra larg.

Mërzia e Taulaut kishte të bënte me kurorën e fitores. Atë ditë do të shkonin në gjueti gjithë djemtë e rinj. Ai që do të vriste më shumë ujë, do të merrte nga dora e Horas kurorën.

Taulau ia kishte ngulur sytë çomagës që kishte lënë aty pranë. E pa një copë herë dhe e mori në dorë. Sa e rëndë që ishte! Provoi ta hidhte dhe ajo ra pak më tutje.

Asnjë ujk nuk mund të vriste ai me këtë çomage. Duhej t'i afroheshe shumë kafshës për ta vrrarë, por ajo largohej sapo ndiente rrezikun. Kishte ndodhur që djem të fisit të ishin afruar shumë pranë kafshëve dhe ato i kishin ngrënë. Taulau nuk donte të përfundonte në dhëmbët e kafshëve. Duke menduar kështu, kishte marrë si padashur në dorë dy shkopinj, degë të një peme shumë të fortë, dhe po i ngulte në tokë. E bëri disa herë këtë punë, kur, papritur, qëndroi dhe pa me çudi. Njëri nga shkopinjtë futej në tokë më thellë se tjetri. Ndenji kështu një copë herë. I pa shkopinjtë me vëmendje dhe vetëm pasi kishte kaluar një kohë e gjatë mendoi:

— Druri i hollë... thellë në tokë...

Kurse ai priste që të futej më thellë shkopi më i trashë. E mori shkopin e hollë dhe e

nguli me forcë në një pemë aty pranë. U ngul pak. E hoqi dhe e nguli përsëri, por me më shumë forcë. U ngul më thellë. Pas çdo gjuajtjeje, ai çuditej shumë, por nuk dinte si ta shpjegonte këtë gjë. Në një nga gjuajtjet, shkopi nuk u ngul fare. E pa te maja. Ajo ishte shtypur.

— E hollë maja, jo e trashë, — tha me vete dhe kapi shkopin tjetër, që ishte më i rëndë.

E holloi majën dhe, kur e nguli në pemë, pa se ajo u fut thellë. Gëzimi i tij ishte i madh, shumë i madh. Në mendje i erdhën ujtit e vrarë me këtë armë të re, që nuk e kishte askush. Nuk dinte ç'të bënte nga gëzimi. E nguli shtizën drejt në tokë dhe e pa një copë herë. Dielli ishte ngjitur lart dhe bënte te shtiza shumë pak hije. Taulau u hodh në ujë dhe notoi me vrull. Doli në bregun tjetër dhe u ngjit lart, në një majë shkëmbi, dhe thirri:

— Biri i diellit dhe i ujit është edhe biri i pyllit! Taulau do vrasë gjithë ato kafshë. Heeej heeej...

U shtri mbi shkëmb dhe vështroi qiellin. Kur u ngrit, dielli ishte larguar pak më tej, gati për të rënë pas mallit.

— Kur të dalë dielli tjetër, — mendoi Taulau, — do të vras shumë ujë.

Notoi përsëri me shpejtësi dhe iu afrua shtizës së tij të ngulur në dhe. U çudit përsëri. Shtiza tani bënte më shumë hije se më parë. Kur

dilte nga ana e diellit, hija e tij e zhdukte hijen e shtizës. Me dorë ajo nuk kapej. Por mendja e Taulaut, mendje e një njeriu primitiv, megjithëse më i zgjuari i fisit, nuk mund ta kapte këtë dukuri. Megjithatë, ai e regjistroi këtë fakt në trurin e tij akoma të pazhvilluar mirë dhe nuk e harroi. E mori shtizën dhe u nis për në banezat e fisit. Rrugës, një dhelpër e shpejtë i kaloi përpara. Taulau nuk e zgjati, po ia lëshoi me shpejtësi shtizën. Dhelpëra u shtri përtokë. Kur u afrua Taulau, pa me çudi se kishte ngordhur. Shtiza i ishte ngulur thellë në gjoks. Gëzimi i tij ishte i papërmbajtshëm. Hodhi dy-tri valle rreth dhelpërës, pastaj, pasi fshehu mirë shtizën, hodhi dhelpëren në kurriz dhe u nis.

Banorët e fisit e panë me çudi kur Taulau solli dhelpëren tek ata.

— Taulau është gjahtar, — thirri me të madhe Taulau.

— Taulau nuk vret ujë, — foli pak me inat Dundinaki, një nga gjahtarët më të fortë të fisit.

Dundinaki iu afrua shokut të tij, Spuridakit, e i tha:

— Dundinaki do të vrasë shumë ujë dhe do ta marrë kurorën.

— Dundinaki është gjahtar i zoti, — tha Spuridaki.

Dielli perëndoi tutje dhe nisi të shkëlqente hëna.

Kur hëna u zhduk dhe doli dielli i ri, i gjithë fisi u mblodh në shesh. Njerzit filluan të hidhnin valle. Kjo ishte festa e tyre më e bukur. Hora, që do të dorëzonte kurorën, ishte veshur me një lëkurë të mrekullueshme, të cilën ia kishte dhuruar i ati.

Dundinaki shtrëngoi dhe më shumë topuzin e rëndë në duart e tij. Ai e dinte se në gjithë fisin nuk kishte njeri tjetër që ta hidhte më larg topuzin dhe të vriste më shumë ujë se ai. Në rresht me gjahtarët që do të niseshin, u fut edhe Taulau.

Kryetari i fisit e pa dhe foli:

— Taulau, biri i diellit dhe i ujit! Rri këtu dhe mendo ndonjë gjë. Ti nuk je gjahtar. Ti nxjerr gjëra të reja.

Dundinaki dhe Spuridaki bënë buzën në gaz. Edhe pjesëtarë të tjerë të fisit e panë me çudi Taulaun kur u fut në rresht. Ata e dinin se ai nuk kishte ndonjë krah të fortë, megjithëse shpikte gjëra të reja.

Taulau ngriti kokën dhe tha:

— Biri i diellit dhe ujit, biri i zjarrit është edhe biri i pyllit!

— Mirë, kush do të vrasë shumë ujë, do të marrë kurorën nga dora e Horas.

Sheshi u mbush me klithma luftarake dhe

gjahtarët u nisën njëri pas tjetrit. Të gjithë kisshin topuzë të rëndë në duar, kurse Taulau nuk kishte asgjë. Më pleqtë qeshën me këtë mendjelehtësi të të riut.

Ata u zhdukën në pyll dhe Taulau mori shtizën e bërë nga duart e tij. Disa zogj të mëdhenj fluturonin mbi kokat e tyre, por ai kërkonte vetëm ujk. Taulau shkoi edhe më thellë. Një çast qëndroi në vend. U përkul pak dhe priti. Pak më tej po kalonte një ujk. Ai mori vrull dhe i lëshoi shtizën. Shtiza u ngul thellë në barkun e ujkut. Taulau vrapoi atje. Gjithë gëzim i ra me gur ujkut në kokë dhe ai ngordhi. E fshehu mirë pas një ferre dhe shkoi më tej. Ujku i dytë që i doli përpara ishte më i madh. E fshehu edhe atë pasi e vrau. E ndjeu veten të lodhur. Dësh të pushonte pak, por i erdhi në mendje çasti i dorëzimit të kurorës së fitores dhe hoqi dorë. Bëri disa kilometra rrugë. Dielli ishte ngjitur lart. Djersët po i kullonin çurk, po ai nuk ndalonte. Kur doli mbi një breg, sytë i zunë dy ujq që ecnin pranë e pranë. Ia dha vrapit dhe pas pak lëshoi me vrull shtizën. Ajo u ngul e një nga ujqit u rrëzua. Tjetri u zhduk. Taulau sa nuk fluturoi nga gëzimi. Tani ai kishte vrarë shumë ujq. E mori ujkun e tretë dhe u nis me vrap atje ku kishte fshehur dy të tjerët. Por qëndroi menjëherë në vend. Rrotull tij po sillej me egërsi ujku i dytë që nuk ishte vrarë. Me siguri do të

ketë qenë ulkonja. Ajo ishte gati t'i hidhej Taulau në grykë. Ai as që kishte ndër mend ta vriste. Por ajo nuk po largohej. Atëherë ai e lëshoi ujkun në tokë. Hodhi me mjeshtëri shtizën dhe në çast ujkut tjetër u shtri i vrarë. Me shumë vështirësi ai i lidhi të katër ujqit dhe i tërhoqi zvarrë.

Kur doli nga pylli, ishte bërë gjithë djersë. Pa së largu sheshin dhe nisi të ecte përsëri. Akoma pa u afruar mirë, dëgjoji thirrjet:

— Taulau erdhi!

— Erdhi biri i pyllit! Tmerri i ujkut!

Ai i lëshoi katër ujqit përtokë. Atë çast u afrua me vrap edhe Dundinaki.

Ai lëshoi në tokë tre ujq.

Kishin ardhur të gjithë gjahtarët. Kryetari nisi t'i numëronte.

Iu afrua Spuridakit.

— Një, — tha kryetari.

Iu afrua një gjahtari tjetër:

— Një... dy...

Pas tij vinte Taulau.

— Një... dy... shumë... — tha kryetari. Më pas numëroi edhe ujqit e vrarë të Dundinakit.

— Një... dy... shumë...

Të gjithë heshtën. Kjo nuk i kishte ndodhur kurrë. Të dy gjahtarët kishin vrarë shumë ujq.

Në atë epokë, kur zhvillohej kjo ngjarje, njerëzit ishin akoma në hapat e parë të zhvillimit

të tyre. Si në çdo gjë tjetër, edhe në numërim ata ishin shumë prapa. Kështu njerëzit primitivë mësuan në fillim të numërojnë vetëm një, pastaj mësuan dyshin, por më tepër ata nuk dinin të numëronin. Çdo gjë që ishte më shumë se dy, edhe treshit, ata i thoshin shumë. Njëshi, ishte për ta hëna, dyshi ishin krahët e zogut. Deri këtu, pastaj vinte numri shumë, ku futeshin të gjithë të tjerët, qoftë tre, katër ose pesë.

Prandaj edhe u zu ngushtë kryetari i fisit dhe të gjithë pleqtë. Të dy djemtë kishin vrarë «shumë» ujë. Kujt i takonte kurora?

Askush nuk po fliste. Taulau diçka po mendonte me vete. Shihte ujëqit e tij. Ato ishin më shumë se të Dundinakit. Po sa? Më tej mendja e tij nuk shkonte.

— Taulau ka një më shumë, — thirri Taulau më në fund.

— Edhe Dundinaki ka shumë, — foli me inat Dundinaki.

— Të dy keni shumë, — tha kryetari.

Përsëri heshtje. Taulau kishte ngulur shtizën e tij në dhe e nuk fliste. Vetëm shihte hijen e shtizës që rritej vazhdimisht.

«Si kështu? — mendonte Taulau. — Kam një më shumë dhe përsëri kam po aq sa Dundinaki». Duke parë hijen e shtizës në tokë, diçka i erdhi në mend.

— Të shkojnë prapë Taulau dhe Dundinaki e të kthehen shpejt, — tha ai.

— Kur? — pyeti kryetari. — Nuk mund të presim hënën.

Taulau mori shtizën dhe e nguli ca më tej, në mes të sheshit. Tregoi me dorë hijen e saj. Ish-te hije e shkurtër.

— Taulau dhe Dundinaki të shkojnë, — tha ai, — pastaj kur të vijnë, do numërojmë prapë.

— Po sikur të sjellin prapë njëloj, shumë?

— Atëherë kush t'i sjellë më shpejt.

— Si më shpejt?

Edhe kohën ata nuk e kishin të përcaktuar qartë si sot. Vetëm ditë e natë njihnin.

— Ja, — Taulau mori një shkop të vogël. E mati me të tijën, e preu aq sa madhësia e hijes, gati një metër. — Kur të vijnë ne një hije, dy hije, shumë hije, do të jetë rritur hija. Pak hije, shpejt, shumë hije, vonë!

U desh shumë kohë që të merrej vesh se zgjatja e hijes tregonte vonesën.

Atëherë njëri thirri:

— Taulau shumë i zgjuar.

U nisën të dy me vrap. Taulaut nuk iu desh shumë kohë të vriste me armën e tij të re një ujë tjetër dhe e solli me vrap.

— Një shkop hije, — tha kryetari.

Dundinaki erdhi shumë vonë. Kryetari mati hijen dhe tha:

— Shumë shkop hije. Kurorën e fiton Taulau.

Thirrje gëzimi shpërthyen nga të gjithë anët. Horas i shkëlqyen sytë dhe po qeshte gjithë kënaqësi. Ajo mori kurorën dhe ia dha Taulaut.

Kryetari foli:

— Taulau dhe Dundinaki vranë shumë ujq, por Taulau shumë i shpejtë. Ai është gjahtari më i zoti, ai është biri i pyllit.

Të gjithë brohoritën.

— Jo, — tha Taulau, — Dundinaki vrau tre ujq. Taulau vrau shumë.

Hapën sytë me habi. Taulau hodhi sytë lart. Sapo kishte dalë hëna. E tregoi atë me dorë dhe tha:

— Një!

Pastaj gjeti një zog dhe, duke treguar krahët e tij, tha:

— Dy!

Këto gjëra ata i dinin. Pastaj mori një tërfil (ata i thoshin trefil) dhe, duke u treguar gjethet e tij, tha:

— Një... dy... tre...

I gjithë fisi shtangu. Ai e la tërfilin dhe mori në dorë një qen të vogël dhe, duke treguar këmbët e tij, tha:

— Një... dy... tre... shumë.

Atëherë të gjithë brohoritën me klithma. Ta-

ulau u kishte mësuar një numër të ri, numrin tre, kurse shumë tani ishte katra.

Taulau vazhdoi:

— Dundinaki vrau tre ujq. Taulau vrau shumë.

Heshti i lodhur, se kishte folur më tepër se çdo herë. Atëherë kryetari iu afrua. Hoqi nga koka kurorën me gjemba që mbanin vetëm kryetarët, dhe ia vuri në kokë Taulaut.

— Taulau gjahtar i zoti, Taulau kryetar i zgjuar. Rroftë Taulau, biri i diellit dhe ujit, biri i zjarrit, biri i pyllit, kryetari ynë.

Gëzimi arriti kulmin. Që atëherë, Taulau u bë kryetar i fisit.

Të nesërmen, fisi filloi të përdorte matjen e kohës me hijen që i mësoi Taulau. Ai, pa e ditur, kishte zbuluar orën e parë në gjithë njerëzimin.

Kaluan shumë vite. Taulau u plak. Por emrin dhe veprën e tij nuk e harruan, Gati të gjithë djemye që lindnin, u vinin emrin Taulau. Erdhi një kohë që të gjithë meshkujt e fisit quheshin Taulau. Që nga ajo kohë, fisit të tyre i mbeti emri: fisi i Taulantëve.

KATASTROFA E ASHENSORIT QIELLOR

Ishte viti 2000 e... Shumë zëra ishin përhapur atë vit se gjoja po afronte fundi i botës. Këta zëra dilnin kryesisht nga goja e priftërinjve dhe e hoxhallarëve, por nuk kishin gjetur jehonë. Ishin disa përpjekje të dobëta për të ngjallur edhe një herë tmerrin që ishte përhapur dikur, në fillim të shekullit XX. Atëherë atë e lidhnin me dukjen e një komete në afërsi të atmosferës së tokës, e cila, sipas tyre, do të përplasej me tokën tonë dhe kështu do të vinte fundi.

Ndërsa po vinte shekulli i ri, asgjë e tillë nuk po ndodhte. Gazetat dhe stacionet televizive, që kishin dërguar korrespondentët e tyre në të gjithë botën, nuk po jepnin asnjë lajm për panikun që pritej, asnjë vrasje, asnjë çmendje.

Megjithatë, për familjen e Patri Tutakit,

shekulli i ri po vinte me shqetësime. E gjithë familja sikur ndiente se do të ndodhte diçka me rëndësi për ta. Më shumë nga të gjithë, nga babai, nëna dhe motra e tij, ishte i shqetësuar Poni, djali i vetëm i shtëpisë, që sapo i kishte mbushur 14 vjetët. Familja e Patri Tutakit jetonte në një fshat të humbur afrikan. Asgjë nuk e dallonte këtë fshat, po të përjashtojmë faktin se pikërisht në qendër të tij kalonte paraleli më i madh i botës, ekuatori, i cili në të gjithë globin prek shumë fshatra e qytete.

Duke pritur sa të rritej e të bëhej bari si i ati, Poni vazhdoi të shkonte rregullisht në shkollën e fshatit. Në çdo mësim ishte më i miri. Mbi të gjitha, atë e tërhiqte matematika dhe fizika. Mësuesit, fjalët më të mira i ruanin gjithnjë për të. Por ja, erdhi edhe fundi i shkollës e Poni do të bëhej bari. Shkollë të mesme në fshatin e tyre nuk kishte. Për të vajtur në kryeqytet, duheshin gjithë ato para.

Por ishte një njeri në fshat, që nuk u pajtua me këtë gjë: mësuesi i fizikës. Ndoshta pa diçka të veçantë te Poni, ndoshta për të shtuar mësuesit e fshatit, ai nisi një numër letrash, rekomandimesh dhe kërkesash në kryeqytet, që t'i nxirrnin bursë Ponit për në shkollë të mesme. Përgjigjja pritej të vinte ditët e para të shekullit të ri. Kjo ishte edhe arsyeja që familja e Patri Tutakit ishte tepër e shqetësuar ato ditë.

Janari i vitit 2000 e... hyri fare pa bujë. Poni rrinte ulur në një trung pranë shtëpisë dhe vështronte si i përhumbur qiellin e pafund.

«Përherë i pastër dhe i bukur ky qiell i vendit tim», — mendoi ai.

Atij i kishte lindur dëshira të udhëtonte një herë nëpër këtë qiell të pafund dhe ta përshëndeste atdheun e tij, që nga lart. Nga ëndërrimet e nxorën disa hapa të nxituar. U ngrit. Drejt shtëpisë së tyre po afrohej duke vrapuar mësuesi. Ai tundte në dorë një copë letër. Poni i rrahu zemra. Mësuesi u afrua dhe e përqafoi fort.

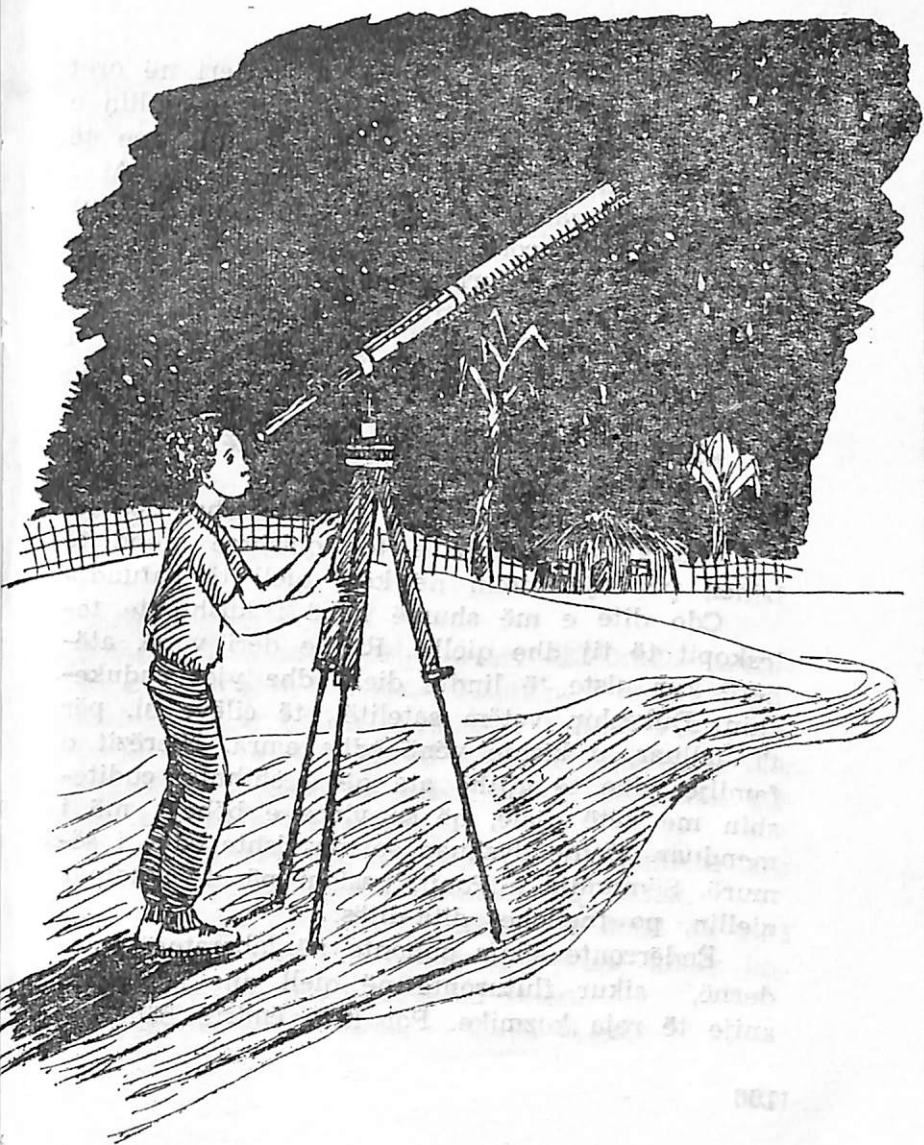
— U rregullua, — tha. — Duhet të nisesh.

Gëzimi i të gjithëve ishte tepër i madh. Kështu u nis për kryeqytet Poni, ditët e para të janarit.

*

* * *

Katër vjet ndenji larg fshatit të tij Poni dhe një ditë u kthye, duke mbajtur në dorë një valixhe të vogël. Kur u shkëput nga krahët e prindërve, motrës dhe mësuesit, hapi valixhen. Ishte gati e zbrazur. Disa tesha, një teleskop portativ dhe një diplomë. Diploma, që tregonte se ai i kishte mbaruar studimet shkëlqyeshëm, kaloi dorë më dorë. Teleskopi nuk i tërhoqi askujt vëmendjen, por ai ishte më i dashur për Ponin. Pasditeve, kur kthehej nga shkolla, ai vendoste

teleskopin në oborr të shtëpisë dhe deri në orët e vona të natës vrojtonte pa u mërzhitur qiellin e pafund. I pëlqente veçanërisht të ndiqte me të satelitët e shumtë që sillleshin rreth tokës. Ai i dallonte fare qartë. Disa prej tyre ishin hedhur për qëllime shkencore, për të mbledhur dhe transmetuar në tokë informacionin shkencor, disa të tjerë për të siguruar transmetimet televizive në të gjithë globin. Por kishte edhe nga ata, Poni i njihte mirë, që ishin hedhur vetëm për qëllime spiunazhi.

«Sillen rreth botës me një ogur të zi me vete», — mendonte ai.

Pastaj e hiqte mendjen nga ato dhe thoshte:

«Sa gjëra të mira e të dobishme mund të bëhen për njerëzimin në këtë qiell të pafund!»

Çdo ditë e më shumë kohë i kushtonte teleskopit të tij dhe qiellit. Rrinte deri vonë, atëherë kur niste të lindte dielli dhe yjet zhdukeshin. Dukeshin vetëm satelitët, të cilëve ai, për t'i dalluar, u kishte vënë edhe emra. Njerëzit e familjes dhe të gjithë ata që e shihnin, çuditëshin me këtë djalë, që sa vinte e bëhej më i menduar. Madje dyshuan se mos ishte edhe i sëmurë. Sëmundja e Ponit, pasioni për të studiuar qiellin, po thellohej dita-ditës.

Ëndërronte sikur punonte në laboratorët modernë, sikur fluturonte në qiell dhe ndërtonte anije të reja kozmike. Por këto ëndrra bëheshin

opë-copë, kur kujtohej se ai ishte vetëm një djalë i varfër.

Fshatarët bënin çudi me të dhe prisnin të sigurt se ai ndonjë ditë do të bënte ndonjë gjë jonormale. Gati - gati po i vinin nofkën «i çmendur».

Ndoshta ishte kjo arsyeja që shumë vetë nuk u çuditën kur një mëngjes në fshat u përhap me shpejtësi ky lajm:

«Poni është zhdukur!»

Në shtëpinë e tij ia dhanë kujës.

*

* * *

Një javë më vonë, vapori «Eldorado» anko-roi në një port të madh. Kapiteni i anijes u gatit të zbriste e dha porositë e fundit. Pranë tij, me kapelën dhe xhaketën e kapitenit në dorë dhe një furçë rrobash në dorën tjetër, po rrinte gati një djalë i ri, zezak.

— Eja këtu ti, lëkurëzi, — tha kapiteni dhe rrëmbeu kapelën dhe xhaketën e u zhduk.

Djali pa furçën që i mbeti në dorë. Se si i hipi një dëshirë t'ia vishte nga prapa kokës kapitenit me të, por e mblodhi veten.

«Duro, Poni, duro», — i tha vetes.

Ky zezak, pra, ishte Poni, amatori i qiellit dhe i satelitëve.

U ul mbi ca litarë me furçë në dorë. Para sysh i kaluan si në film ditët e fundit. Si ishte arratisur nga fshati në mesnatë dhe si e kishte bërë gjithë rrugën gati me vrap deri në qytetin e afërt, një nga portet e vendit. Kapitani i «Eldorados» e kishte pëlqyer dhe nuk e kishte zgjatur shumë, e kishte pranuar në punë me një pagë fare të vogël. Por ai as që donte t'ia dinte për pagën, vetëm të largohej.

Ja tani edhe vendi i madh kapitalist, ku ai shpresonte të realizonte ëndrrën e tij për të pushtuar qiellin. Për t'u larguar nga anija nuk e kishte aspak vështirë. Plaçka me vete nuk kishte. Sa për dokumentet, vërtet do të ishte vështirë, por ai nuk e harronte adresën e një kushëriri të tij, i cili kishte vite që punonte në këtë qytet. Kushëriri patjetër do ta ndihmonte. Vërtet ai e ndihmoi, por në çdo fjalë të Ponit thoshte me vete:

«Mos është gjë i qmendur ky djalë!» Pastaj i drejtohej me zë:

— Poni, mos harro se ne jemi njerëz me lëkurë të zezë dhe për të bardhët e këtushëm kjo është gjë që bie në sy.

Por Poni në të tijën. Donte një punë çfarëdo, vetëm të kishte mundësi të ndiqte nga afër studimet që bëheshin në fushën e kozmosit. Tjetri

tundte kokën dhe nuk fliste. Një ditë i tha:

— Mirë, Poni, derisa të gjejmë një punë të përshtatshme për ty, do të nxjerrësh bukën e gojës duke u bërë lustraxhi!

Ai ishte i sigurt se Poni, që ishte me shkollë të mesme, nuk do ta ulte veten kaq poshtë. Por Poni, që nuk donte t'i bëhej barrë askujt, nuk kundërshtoi fare.

Pas asaj dite, ai mori kutinë, bojërat, furçat dhe nisi të lëvizte nëpër qytet si gjithë lustraxhinjtë e tjerë. Kishte shumë lustraxhinj në atë qytet e të gjithë, për çudinë e Ponit, ishin zezakë. Vendi që i pëlqente më shumë ishte një rrugë që të çonte drejt një godine, pranë së cilës nuk të linin të afroheshe. Ai e kishte marr vesh. Aty ndodhej një nga laboratorët më të mëdhenj kozmikë. Megjithëse nuk nxirrte gjatë ditës pothuajse asgjë, përsëri të nesërmen aty shkonte. I shihte me një admirim të veçantë punonjësit që zbrisnin nga veturat e tyre luksoze dhe hynin në laborator. Një ditë pa të hyjnë aty disa zezakë dhe kjo e çuditi. Bëri ç'ishte e mundur të takohet me ta. Por nuk ishte nevoja të bënte asgjë, sepse njëri prej tyre, rreth të dyzetave, e vuri re dhe iu afrua:

— Përse vjen këtu, more djalë? Asnjëherë nuk ke për të lyer ndonjë palë këpucë. Ata vijinë e shkojnë me vetura dhe ty nuk ta kanë nevojën.

Poni nuk i dha përgjigje, por e pyeti:

— Këtu punon?

— Po, — i tha tjetri.

— Çfarë pune bën?

— Lëre mos e pyet. Kemi ardhur të kërkojmë vdekjen!

Poni hapi sytë.

— Mos u çudit, — vazhdoi tjetri, — në këtë laborator punohet me radioaktivitet shumë të madh. Në disa sektorë ai është shkatërrues. Aty na kanë futur ne, zezakët. Është gjë e jashtëzakonshme të punosh këtu tre vjet pa ndërprerje.

— Megjithatë, sa do të më pëlqente të punoja edhe unë, — tha si në ëndërr Poni. Tjetri e pa me çudi.

— Gjëja më e lehtë që mund të bëhet. Ata kanë nevojë gjithnjë për zezakë. Por dëgjomë mua, të del më mirë të rrish aty ku je.

— Jo, jo, të lutem, ndihmomë! — thirri Poni.

— Mirë, mirë pra, po bisedoj me shefin dhe do të të njoftoj. Fundja, në mos ti, një tjetër do të vijë vetë në kthetrat e vdekjes.

Gëzimi i Ponit ishte i madh. Priste me ankth përgjigjen e shefit. Të nesërmen, kur i thanë se pranohej, i çuditi të gjithë me entuziazmin fare pa vend.

Puna që do të bënte ishte shumë e lehtë. Në një dhomë tërë xhama, shtruar me qilima, ku ishin vendosur disa poltrona, ai kishte për de-

tyrë që çdo orë të lexonte treguesit e aparateve të shumta dhe t'i shënonte në një bllok. Pas punë, këto shifra ia raportonte shefit. Kur ndodhte që shigjetat e aparateve devijonin, ai pakëson-te ose shtonte një lëndë të një peshore farmacie, mbyllur brenda një kutie xhami. Çdo gjë, me një fjalë, ishte tepër luksoze. Ishte kënaqësi të punoje aty. Iu kujtua fjala e zezakut tjetër, për rrezikun e jetës nga radioaktiviteti.

«Duhet të jetë uranium», tha me vete dhe ia nguli sytë lëndës në peshore.

E hoqi mendjen andej. Ai nuk kishte aspak ndër mend të rrinte aty gjithë jetën.

Pastaj, edhe kjo ishte një kënaqësi e vërtetë, ai mund të shfrytëzonte bibliotekën shumë të pasur të laboratorit.

— Nuk duhet të hysh asnjëherë në bibliotekë, kur aty ndodhet ndonjë i bardhë, — e porositi Ponin shoku i tij.

Kaluan muaj kështu dhe ai me saktësi shënonte e raportonte shifrat. Ndërkaq kishte kaluar nëpër duar shumë libra të bibliotekës. Pasioni për këtë degë të shkencës e bënte të përvetësonte shpejt të gjitha zbulimet dhe problemet shkencore që lexonte. Si padashur filloi të bënte edhe vetë prova me uraniumin, shtonte dhe pakëson-te në peshore me iniciativë dhe të gjitha këto ia raportonte shefit. Erdhi një kohë, jo shumë muaj më vonë, dhe emrin e tij filluan ta shqiptojnë

shpesh shefi i tij dhe punonjës të tjerë të laboratorit. Një ditë shefi i tha:

— Ti je djalë i zgjuar. Sikur të kishe shkollën e lartë, mund të bëheshe bashkëpunëtor i institutit tonë.

— Jam gati të jap të gjitha provimet e duhura dhe...

— Të gjitha provimet? — u çudit shefi.

— Po, jam njohur me programin!

Tjetri nuk foli një copë herë, por vetëm e pa me një vështrim të çuditshëm.

Të nesërmen e thirri përsëri në zyrë.

— Kështu pra, drejtorja e laboratorit ka vendosur të të ndihmojë të japësh provimet. Po fitove... veçse mos e harro këtë nder të madh që po të bëhet!

Këtë radhë ishte Poni që nuk foli fare nga emocionet e mëdha që e pushtuan. Iu duk sikur para tij po hapeshin të gjitha dyert e shkencës.

Një muaj më vonë, te një zyrë e madhe, e mobiluar me gjërat më të shtrenjta, po rrinin ulur katër burra. Njëri, që e thërrisnin profesor, iu drejtua tre të tjerëve:

— Fundja le ta provojmë një herë. Po nuk na pëlqeu, i tregojmë derën.

— Si mund të shpresoni te një zezak?! — foli me zë të lartë një tjetër.

Profesori qeshi.

— Mos u mërzit, përderisa e kemi vetë në dorë, mund të sillemi me të si të duam. Pastaj mos harro se edhe aty ku punojmë ne, ka vende që janë të rrezikshme. Apo nuk të pëlqen të aksidentohet zezaku në vendin tënd?

Të tjerët e miratuan.

Profesori shtypi një buton dhe në derë u duk sekretarja.

— Futeni brenda!

Poni hyri gjithë dmuajtje. Ajo ozyrë e madhe dhe ata njerëz që i kishte parë vetëm nga larg, e hutuan. Bëri disa hapa dhe qëndroi.

— Ulu aty! — i treguan një karrige.

U ul si pa vetëdije. Pas pak filluan ta pyesnin. Në fillim përgjera të përgjithshme. Pyesnin të gjithë dhe ai duhej t'u përgjigjej të gjitha pyetjeve. E mblodhi veten dhe filloi të fliste me zë të shtruar.

Iu duk se u përgjigj mirë. Dëgjoji disa pyetje të tjera. Iu përgjigj edhe atyre. Profesori vu-ri buzën në gaz. Njëri, ai që e kishte kundërshtuar profesorin në fillim, u ngrit nga vendi dhe iu afrua pak hapa Ponit. Edhe Poni ia nguli sytë.

Dëgjoji prej gojës së tij një pyetje, që e tronditi në fillim.

«Po ky problem ende nuk është zgjidhur nga shkencëtarët», mendoi me vete, por nuk foli. U mendua një copë herë dhe pastaj tha:

— Ky problem ende nuk ka gjetur një zgjidhje përfundimtare. Po flas në fillim për hipotezat e ndryshme që ekzistojnë dhe pastaj po jap mendimin tim.

— Mendimin tënd! — tha me ligësi ai që i kishte drejtuar pyetjen.

— Po, — tha Poni dhe me vete mendoi:

«Me siguri duan të më zënë në gabim, po le të dalë ku të dalë». Se si u lirua në atë çast nga çdo emocion dhe nisi të fliste lirshëm, fare lirshëm. Ai mbaroi dhe u hodhi të gjithëve një vështrim prej naivi. Nga sytë e tyre nuk kuptoi asgjë.

«Kishte fituar, apo jo?»

Foli profesori.

— Shko, vazhdo punën. Për rezultatin do të njoftohesh më vonë. — Kur Poni mbylli pas vetes derën, profesori iu drejtua të tjerëve:

— Ç'keni për të thënë?

Të gjithë ishin të një mendjeje. Zezaku ishte shumë i aftë, bile edhe i guximshëm.

— Megjithatë, — tha ai që i drejtoi pyetjen e fundit, — më duket skandaloze të barazoni me ne një zezak.

Profesori qeshi.

— Asgjë e tillë nuk ka për të ndodhur. Asnjë titull ose gradë shkencore nuk do t'i jepet, bile as nuk do të njoftohet për rezultatin e këtij provimi, veçse do t'i jepet një punë tjetër, më e kualifikuar, dhe do t'i shtohet diçka në rrogë, që, siç e dini, është fare minimale.

Atë ditë që e njoftuan se do të kalonte për të punuar në një sektor tjetër më të rëndësishëm dhe shumë delikat, Poni u prish përfundimisht me shokun e tij zezak, që e kishte ndihmuar të hynte në punë.

— Dëgjo, — i tha ai, — mos kujto se ata të duan të mirën!

Poni e pa me inat.

— Besomë mua, se jam më i vjetër. Ata do të të shfrytëzojnë deri në palcë e pastaj do të të hedhin në mes të rrugës. Tani u duhen dijet e tua për të bërë punët më të rrezikshme.

— Mos fol ëndrra, — tha Poni. — Mua tani nuk më pengon asgjë. Qëllimi im për të bërë qiellin pronë të gjithë njerëzimit do të realizohet.

Tjetri qeshi me të madhe.

— Ashtu kujton? Ta merr mendja se këtu punohet për të mirë të njerëzimit? Oh, sa i gabuar që qenke! E di ti ç'bëhet këtu? Këtu përgatitet varri i njerëzimit. Gjithë këta profesorë të dëgjuar, që duan të pushtojnë kozmosin, kanë vetëm një qëllim: ta bëjnë atë fushë për të kër-

cënuar gjithë botën, për t'u bërë zotër të gjithësisë.

Ai ishte nxehur, por edhe Poni nuk ishte nxehur më pak.

— Lermë të qetë! — thirri. — Mos më pengol! Unë e di se çfarë kërkoj në jetë dhe do ta arrij patjetër!

Ai u largua tepër i inatosur, duke e lënë shokun edhe më shumë të çuditur. Që nga ajo ditë nuk u panë më.

Kishin kaluar mbi tre vjet dhe Poni vazhonte punën e tij me po atë dëshirë. Ishte po ajo punë e parë pas provimit të tmerrshëm që kishite dhënë. Nuk kishin ndryshuar as dhoma e punës e as paga fare e vogël që merrte. Por kishte ndryshuar diçka, dhe këtë Poni e ndiente mirë. Kishin ndryshuar çështjet që i ngarkonin të studionte dhe të zgjidhte. Nuk ishin më ato çështjet e para, të thjeshta, që kërkonin vetëm vëmendje e asgjë tjetër. Profesori vinte shpesh në dhomën e punës së Ponit, ndiqte studimet e tij dhe e nxiste të shpejtonte. Profesori ishte emri më i

dëgjuar në tërë laboratorin. Poni ia lexonte me ëndje shkrimet që botonte në revistat shkencore. Disa shkrime ai i kishte bërë bile duke u mbështetur në studimet e Punit. Kjo në fillim e çuditi djalin, por pastaj e harroi fare. Ai nuk foli as atëherë kur profesori botoi një shkrim me emrin e vet për një çështje që e kishte zgjidhur plotësisht Poni. Po aq i bënte. Ai kishte hyrë tashmë në të fshehtat e kozmosit dhe një projekt gjenial po i lindte në kokë. Rrinte deri orët e vona, bënte llogari, prishte, ndreqte dhe, kur rezultati i dilte pozitiv, qeshte e kënaqej.

Një ditë, profesori ishte i ngeshëm dhe qëndroi më shumë se herët e tjera në dhomën e Punit. Ai, si çdo ditë, nuk i kursente fjalët e mira.

Djali mendonte me vete:

«T'ia them tani, apo më vonë?»

Profesori, sikur ta dinte, i tha:

— Duhet të mendosh edhe vetë ndonjë gjë të re, që nuk është shpikur gjer tani.

— Kam menduar, profesor, — tha me gjysmë zëri Poni.

— Shumë mirë, shumë mirë, — ia ktheu profesori dhe u nis të dilte. Kur kishte shkuar deri te dera, Poni arriti ta përfundonte frazën:

— Kam menduar për një ashensor në qiell!

— Si, si? — dhe profesori shtangu në vend.

Mbylli me kujdes derën dhe iu afrua pranë.

— Ashensor në....

— ...qiell!

Profesori kërkoi me dorë një karrige dhe u ul.

— Vetëm e ke menduar?

— Pothuajse e kam zgjidhur, — tha Poni pak i pavendosur, tërë frikë se mos kishte guxuar më shumë seç duhej.

Profesori heshti. Pas pak u ngrit dhe tha me një zë të mbytur:

— Eja!

Ata u futën në zyrën e profesorit dhe ai, para se të mbyllte derën, i tha sekretares:

— Të mos më shqetësojë asnjëri, kushdo qoftë, edhe gruaja ime!

I tregoi Ponit një kolltuk dhe u ul pranë tij.

— Po të dëgjoj, — i tha.

Poni nxori lapsin dhe menjëherë e rrëmbeu ideja e projektit të tij madhështor.

— Është një projekt që do t'i vlejë shumë njerëzimit, po të realizohet. Pas kësaj, kozmosi nuk do të jetë vetëm pronë e specialistëve, por e kujtdo.

— Po, po, — tha profesori me padurim, — vazhdo!

Duke vizatuar në letër, Poni vazhdoi:

— Ideja më lindi nga satelitët stacionarë, që përdoren për transmetimet televizive. Po të hedhim një satelit të tillë mbi një vend të ekuatorit e po t'i japim atij një shpejtësi të barabartë me shpejtësinë e

rrotullimit të tokës, atëherë ky satelit do të duket sikur qëndron përherë në të njëjtin vend.

— Qartë, qartë, — foli me nxitim profesori, — po pastaj?

— Nga sateliti mund të lëshojmë deri në tokë disa «litarë» metalikë, pasi të jetë llogaritur trashësia dhe fortësia e tyre, dhe të fiksohen ata në tokë.

Profesori lëvizti. Digka po kuptonte. Poni vazhdoi më me vrull:

— Nëpërmjet këtyre «Litarëve» mund të lëvizë ashensori që do të çojë dhe do të sjellë njerëzit nga sateliti, i cili, me këtë rast, mund të jetë një pikë shumë e bukur turistike, për të soditur qiellin nga afër.

«Ja ç'na qenka! — tha me vete profesori. — Satelit dhe ashensor për të kënaqur njerëzit, e unë kushedi ç'kujtova...»

Poni kishte heshtur. Profesori, megjithëse ideja alkoma po ia ngacmonte mendjen, deshi të zbavitej pak dhe pyeti:

— Po energjia? Energjia që duhet për të shkëputur ashensorin, për të mposhtur forcën e tërheqjes së tokës? A nuk e di se, për të lëshuar një raketë, harxhohet gjithë ajo energji? Apo mos kujton se ky ashensor mund të ngjitet si ashensorët e hoteleve?!

Profesori u ngrit, ndezi një cigare dhe filloi të lëvizte nëpër dhomë.

— Nuk ia vlen barra qiranë, — tha profesori, —

fitimet nga turistët nuk mund t'i mbulojnë kurrë shpenzimet. Askush nuk të jep fonde për këtë projekt fantastik. Ku të paska shkuar mendja! Dhe unë kujtoja se po dëgjoja ndonjë gjë me të vërtetë shkencore...

— Sa për energjinë, — foli me nxitim Poni, — nuk duhet kurrfarë energjie.

Profesori u kthye me vull.

— Nuk duhet kurrfarë energjie, — vazhdoi Poni.
— Atë do ta kemi me shumicë gjatë fazës së dytë të projektit.

— Fazës së dytë?

Atij iu desh përsëri të ulej në kolltuk, pranë Ponit.

— Nga sateliti, — tha Poni, — ku forca tërheqëse e tokës është tashmë zero, mund të lëshojmë drejt hapësirës disa «litarë» të tjerë (po i quaj litarë, se ende nuk kam gjetur një termë të saktë), deri në shpejtësinë e dytë kozmike, pa pasur nevojë për ndonjë energji, se i tërheq forca e gravitetit e hapësirës. Atje, te shpejtësia e dytë kozmike montojmë një stacion tjetër, ta quajmë stacioni nr. 2. Nga stacioni nr. 1 te stacioni nr. 2, nëpër litarë, çdo objekt lëviz vetiu. Këtë energji mekanike të fituar nga lëvizja fare lehtë ekthejmë në energji elektrike, e cila do të vëjë në lëvizje ashensorin nga toka te stacioni nr. 1.

— E mrekullueshme, — thirri me të madhe profesori, — kjo është një ide gjeniale. Domethënë, me

farë pak shpenzime mund të ndërtohet edhe stacioni turistik nr. 1 dhe stacioni tjetër nr. 2. Kjo është e jashtëzakonshme.

Ai u ngrit dhe lëvizi përsëri nëpër dhomë për të mbledhur veten.

«— Nga ky stacion, — tha me vete, — mund të lëshohet çfarëdo lloj rakete kozmike, pa konsumuar asnjë energji, ndoshta edhe me një të shtyrë të dorës, dhe kështu ne»...

Profesori ishte entuziazmuar. Ndërsa Poni, tashmë i qetë, po rrinte dhe po e vështronte duke menduar se po realizohej qëllimi i tij për ta bërë kozmosin pronë të të gjithë njerëzimit.

— Po ka shumë probleme, shumë probleme teknike, — foli profesori.

— Ato zgjidhen, nuk janë të vështira, — tha Poni dhe e ndjeu veten shumë të lodhur.

U ngrit. Profesori e pa.

— Mirë, shko, — i tha. — Do të bisedojmë përsëri. Veçse asnjë fjalë njeriut për këtë projekt. Tashmë ai është sekret shtetëror.

Tema qendrore në institut u bë ndërtimi i ashensorit qiellor! Të gjithë bisedonin për të, po emri i Ponit nuk përmendej asgjekundi. Askush nuk

ë dinte se kjo ishte ideja e tij, se ishte ai që e kishte zgjidhur plotësisht.

«Megjithëse jo plotësisht, — mendonte, — duhen marrë masa për të shmangur rreziqet e ndryshme që i kanosen ashensorit: meteoritet, stuhitë magnetike kozmike etj».

Fakti që punën e tij ia dedikoi profesorit, as që e mërziste.

«Le të ndërtohet ashensori, të ngjiten njerëzit në të, pa le t'i marrë kushdo meritat, veç të mos më pengojnë».

— Erdhi koha të fillojmë punën, — i tha një ditë profesori. — Tani mbetet të caktohet vendi në ekuator dhe ekipi që do të punojë.

— Vendim e kam gjetur, — tha Poni; — Është një fshat, që i plotëson të gjitha kërkesat.

— E pse pikërisht atje? — pyeti me çudi profesori.

Ai në asnjë mënyrë nuk mund t'i thoshte se kishte dëshirë ta bënte të dëgjuar fshatin e tij të lindjes, madje as që mund t'i thoshte se ai vetë ishte nga ai fshat. Këtë gjë askush deri tani nuk e dinte.

— Vetëm atje plotësohen të gjitha kërkesat e projektit, — nguli këmbë Poni. — E kam studiuar me imtësi vendin në hartë.

Profesori u bind shpejt.

— E sa për ekipin, — tha Poni, — atë do ta vendosni ju. Unë, besoj, do të jem anëtar i ekipit.

— Patjetër, — qeshi profesori. — Ju jeni kryesori në zbatimin e këtij projekti, më madhështori në historinë e laboratorit tonë.

Çdo gjë u bë gati shumë shpejt dhe një anije e madhe u nis pas disa ditësh. Në bordin e anijes kishte zënë vend edhe Poni. Rrinte vetëm në parmakët e kuvertës dhe mendonte. Mendonte për fshatin e tij të lindjes, për familjen, shokët, mësuesin. Si do ta prisnin ata?

Ajo që pa në fshat e çuditi. Nuk ishte më fshati i tij i parë. Dukej sikur njerëzit ishin larguar me shpejtësi nga frika e ndonjë fatkeqësie të madhe. Njerëz nëpër rrugicat e fshatit kishte shumë pak. Ai vrapoi drejt shtëpisë dhe hyri me një frymë brenda. Në mes të dhomës, të zbratur nga çdo lloj orendie, rrinte më këmbë i ati, Patri.

— Baba! — thirri Poni.

Ai ktheu kokën, hapi sytë me çudi dhe e përqafoi të birin me mall.

— Gjallë qenke, Poni! Po ku humbe? Sa të kemi kërkuar!

Vetëm përqafoheshin dhe nuk flisnin. Më pas erdhën edhe nëna me motrën e tij. Lajmi se ishte kthyer Poni u përhap shpejt dhe aty u grumbulluan shumë vetë. E shihnin me çudi, e pyesnin dhe Poni u tregonte për jetën e tij. Dikur u kujtua dhe pyeti:

— Përse është kështu fshati, sikur ka humbur?

— Kemi humbur vërtet, more bir, — i tha i ati;
— po na përzënë.

— Po ju përzënë?

— Po, po, dhe na kanë dhënë disa toka shterpe dhjetëra kilometra në jug. Me siguri atje do të shquhemi të gjithë.

— Po pse kështu, pse?

— Fshati ynë qenka shpallur zonë ushtarake, do të ndërtohet një laborator sekret këtu e ku di unë. Mallkuar qofshin!

Poni uli sytë dhe u skuq në fytyrë.

Ja dhe rezultati i parë i hidhur i punës së tij. Nuk e kishte menduar aspak kështu; përkundrazi, priste që njerëzit të gëzoheshin, ta uronin. Megjithatë, ata as që e merrnin me mend se çdo gjë lidhej me Poin. Duhej t'u fliste. T'u thoshte për sakrificat që duhet të bëjë njerëzimi për përparimin e shkencës, por se si iu lidh gjuha. I pa të gjithë me radhë dhe mezi belbëzoi:

— Këtë gjë... e kam bërë... unë...

— Ti...!? — u çuditën të gjithë.

— Po! — dhe ai u tregoi çdo gjë.

Kur mbaroi, askush nuk foli. Ata që kishin ardhur, nisën të dilnin në heshtje nga shtëpia e tij dhe as që e përsëritën.

Patri e pa një copë herë me vëmendje. Iu dhimbs. I foli:

— Ja, kështu e fillove shërbimin ndaj njerëzimit, duke shkatërruar në fillim familjen tënde dhe

fshatin ku linde, ku u rrite. Kujt mund t'i shkon-
te ndërmend vite më parë, kur ti kullotje bagëtitë
dhe mendoje për ta bërë më të bukur këtë fshat?
Shko tani, shko, shërbeju edhe më mirë imperialis-
tëve dhe... dhe është mirë të mos më dalësh më për-
para syve.

Poni desh të fliste, por e pa që ishte e kotë.
Doli jashtë dhe u nis drejt hotelit të ri, që ishte
ngritur për specialistët e laboratorit. Rrugës men-
donte:

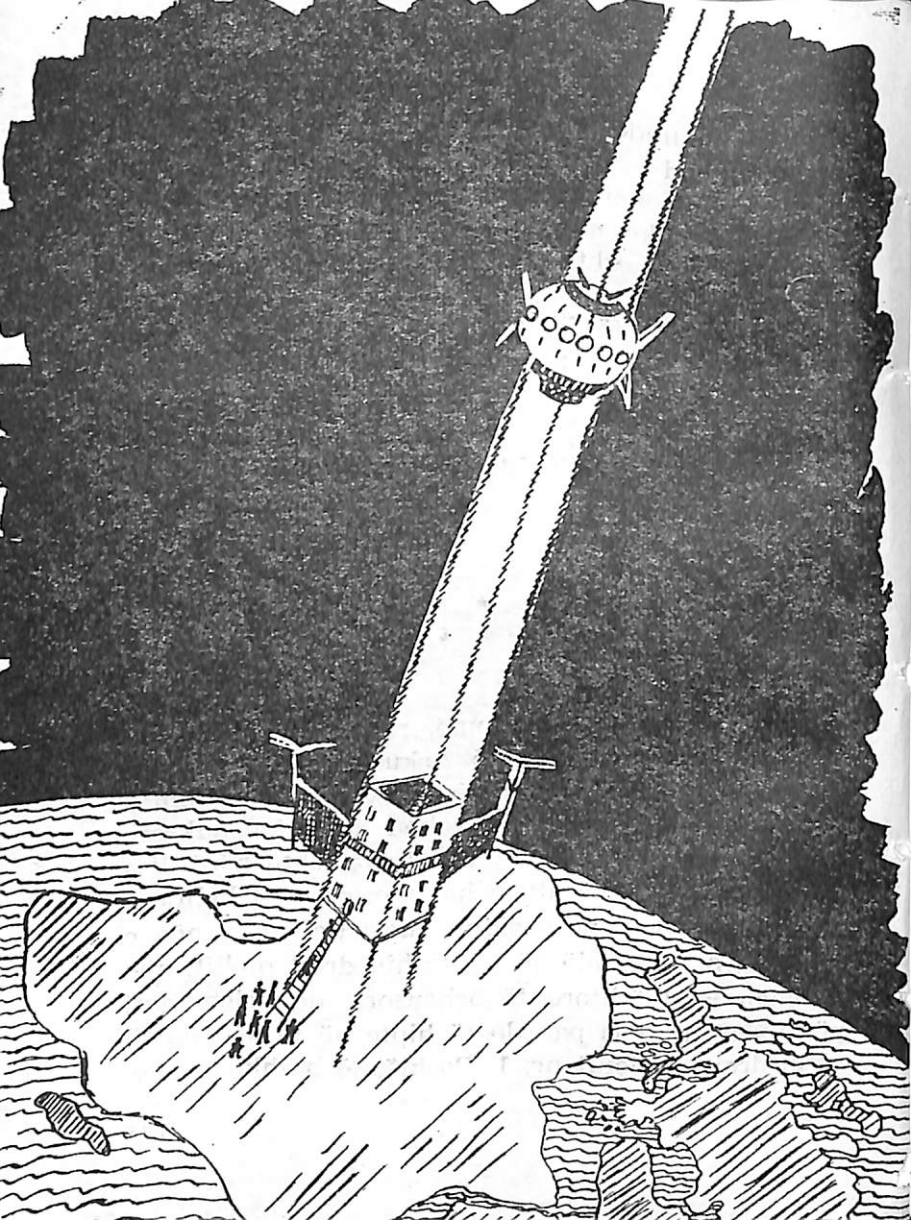
«S'ka gjë, do ta kuptojnë më vonë dhe do të
më japin të drejtë.

*

*

*

Sa lodhje, net pa gjumë, prova dhe dështime.
Dhe çdo gjë e kryente vetë. Askush tjetër, bile edhe
vetë profesori nuk mund të bënte gjë pa ndihmën
e Ponit. Por të gjitha harrohen kur vjen sukcesi,
kur çdo gjë përfundon mirë. Prova ishte bërë disa
muaj më parë e kështu u harruan dy vjet lodhje e
shqetësime. Poni po e shihte me admirim punën e
tij, «litarët» speciale që ngjiteshin drejt qiellit, dhe
kabinën madhështore të ashensorit që priste gati
për t'u nisur. Pas pak do të hipte në të dhe do të
nisej drejt stacionit nr. 1. Poshtë, së bashku me të,

prisnin edhe shumë të tjerë. Kishte nga të gjithë kombësitë. Ishin turistë që, për të bërë një shëtitje të tillë, kishin paguar shuma të pallogaritshme.

«Sa të pasur janë disa!» — mendoi Poni.

Në fillim e kishte revoltuar çmimi që ishte caktuar për turistët. I pritej kështu rruga çdo njeriu të varfër për të bërë këtë shëtitje. Por profesori ia kishte mbyllur gojën.

— Kjo do të vazhdojë vetëm gjashtë muaj, — i kishte thënë ai — sa të dalin shpenzimet e pastaj do të ulen çmimet.

Dhe kishin biseduar pastaj për fazën e dytë.

Me fazën e dytë po merrej tani Poni, me ndërtimin e stacionit nr. 2.

U dha sinjali dhe ata hipën të gjithë në ashensor. Poni nuk e kishte për herë të parë, ndaj u mbështet në një sedilje dhe dremiti. Turistët, gjithë interes, u shpërndanë nëpër dritaret speciale dhe vështronin me vëmendje.

Stacioni nr. 1 ishte një satelit shumë i madh, ku kishte vende fjetjeje, restorante luksoze, salla të mëdha vallëzimi, zyra të ndryshme e çdo gjë tjetër që duhet në një pikë turistike.

Në një qoshe të stacionit ishte instaluar laborator i që punonte për fazën e dytë. Korridor i saj ruhej vazhdimisht nga roje të armatosura. Para se të drejtohej andej Poni, u fut në bufe për të pirë një kafe. Salla ishte mbushur plot. Orkestra të shurdhonte me ato ritme të shfrenuara.

«Vijnë deri këtu për të kërcyer si të çmendur», tha Poni me vete dhe u ul. Hyrja e tij u bëri përshlyetje disave. Ishte i vetmi zezak që qarkullonte në atë pikë turistike. Panë me vëmendje nga bufetieri. Me siguri ai do ta nxirrte jashtë, po jo. I dha kafe, bile me buzëqeshje në fytyrë. Poni nuk ua hodhi sytë fare.

«Edhe këtu, në qiell, këta do ta bëjnë dallimin racial», — i shkoi në mendje.

Shumica e turistëve, të mërzitur, siç duket, në tokë, vinin për të derdhur dollarët në këtë stacion qiellor. Çfarë nuk kishte parë Poni në këtë stacion.

«Ky stacion, — qeshi me vetë, — është pika më e degjeneruar në të gjithë kozmosin».

La filxhanin në tryezë dhe u largua me shpejtësi drejt laboratorit. Atje e ndiente veten më të qetë. Ulej dhe mendonte për familjen e tij, për bashkëfshatarët. Nuk mund të harronte vështirimin e tyre, fjalët e babait.

Në një dhomë, ku ishin instaluar shumë aparate, Poni qëndroi më gjatë. Shigjetat tregonin zhvendosje.

— Ku i keni pasqyrat? — pyeti Poni një laborant.

Ai ia dha fare pa e parë në sy. Poni e ndiente se në këtë laborator askush nuk e donte. E kishin për fyerje t'i bindeshin një zezaku. Por profesori u kishte dhënë urdhra të qarta dhe ata ishin të detyruar.

— Siç duket, do të kemi stuhi kozmike, — tha si me vete Poni dhe u largua.

Një javë të tërë qëndroi në laborator dhe pastaj zbriti në tokë. Shkoi drejt e te profesori.

Ai e priti si gjithnjë me buzë në gaz.

— Do të kemi stuhi kozmike, — tha Poni akoma pa u ulur; — po të mos merren masa, ashensori mund të shkatërrohet.

Profesori u ngrit në këmbë. Në fytyrë i vërshoi gjaku. Foli me një zë të egër e të mbytur:

— Nuk e keni parashikuar këtë gjë?

— E kam parashikuar, — tha Poni, — dhe do ta shmangim.

Ishte shumë i lodhur.

Profesori e mori veten.

— Shumë mirë, Poni. Kam besim tek ti. Shko, qetësohu dhe zgjidhe shpejt edhe këtë problem. Mos harro se jemi në përfundim të fazës së dytë dhe kjo ka shumë rëndësi jo vetëm për ne, por edhe për qeverinë tonë. S'ka ditë të mos telefonojë ministri i luftës, zoti Bush!

Poni doli dhe u nis drejt hotelit. Te dera e priste sportelisti.

— Kam një letër për ju, — i tha.

Poni e futi në xhep dhe u ngjiti lart. Dësh ta hapte zarfin, por e la mbi tryezë dhe u shtri në krevat. E zuri gjumi menjëherë. Kur u zgjua, ishte errësuar. Mendoi të dilte një herë, por ndërroi men-

dje. Njoftoi kamerierin t'ia sillte darkën në dhomë dhe hapi zarfin.

Ajo që lexoi atje ë tronditi. E filloi përsëri nga e para.

«Po ju drejtohem si specialist. Ju kam ndjekur gjatë gjithë kohës me vëmendje, gjatë gjithë punës. Projekti juaj është madhështor. Kjo tregon se njeriu është i aftë të bëjë edhe të pamundurën. Ju përgëzoj, i dashur, për këtë ide, për të cilën nuk ka guxuar askush deri më sot. Ju keni marrë mjaft përgëzime dhe nuk është kjo arsyeja që ju shkruaj këtë letër; diçka tjetër, diçka skandaloze, diçka e tmerrshme më detyroi. Besomë, jam specialist dhe më t'her në zemër kur shkruaj këto radhë, por duhen. Duhet Poni, që nesër njerëzimi të mos e përmendë emrin tënd krahas kriminelëve. Po, po, pikërisht kështu ka për të ndodhur, në qoftë se do të realizohet faza e dytë e projektit tënd. Ti je shkencëtar dhe ndoshta nuk do që të merresh me politikë. Po dije, asgjë nuk është jashtë politikës. Ja pra ç'dua të të them. Kam fakte nga personalitete të larta të Ministrisë së Luftës se faza e dytë, ose stacioni nr. 2, do të përdoret nga qeveria për qëllimet e luftës, bile për këtë janë bërë gati edhe planet. Ti e merr me mend se sa e lehtë është të drejtosh nga stacioni nr. 2 një raketë me mbushje termobërthamore në çdo pikë të globit tokësor. Mendoj çfarë shantazhi të madh do të bëjnë ata kur ta kenë gati stacionin tënd. Dëshiron të bindesh vetë

për këtë? Mundohu të mësosh çfarë bisedon çdo ditë profesori në telefon me zotin Bush. Atëherë do të më japësh të drejtë. Ti mund të bësh diçka më tepër, të shkatërrosh krejt ashensorin. Një të dytë, pa ndihmën tënde, ata nuk mund të ndërtojnë. Unë e di, ka aq shumë probleme. Si do ta shmangin ata stuhinë kozmike?...»

Poni e la letrën në tryezë, sikur të qe një copë për thëngjill që i digjte dorën. Po i merreshin mendtë, u ul në shtrat.

«Të jetë e vërtetë? Dihet sa lehtë mund të lëshohen ato raketa vdekjeprurëse. Po ndoshta askush nuk e ka ndër mend një gjë të tillë. Kush do ta ketë shkruar vallë këtë letër? Po prindërit e mi si do të më presin? Jo, jo, në asnjë mënyrë nuk mund të shkatërroj gjithçka kështu. Po kjo është jeta ime, kjo do të ishte një vetëvrasje. Sa e tmerrshme! Dhe kur, pikërisht tani që po afrohet stuhia kozmike...»

Ai u shtri, por gjumi nuk po e zinte. Doli në ballkon dhe hodhi sytë andej nga ishte ashensori.

«Një gjë kolosale që mund të shkatërrohet vetëm brenda një çasti».

Stuhi kozmike... Por ashensorit tani ajo nuk mund t'i bëjë asgjë. I kam parashikuar të gjitha, deri në hollësi. Për ta prishur vetë? Gjëja më e lehtë. Po të dua, ngre duart para stuhisë kozmike dhe çdo gjë merr fund. A mund ta bëj unë

këtë krim? Pastaj (kush tha se në atë letër çdo gjë është e vërtetë? Mos është prodhim i ndonjë truri të sëmurë?)»

Në mëngjes, Poni, megjithëse ndiente një dhembje koke, shkoi drejt e te profesori. Kishte vendosur të zbulonte me çdo mënyrë çfarë bisedonte profesori me ministrin e luftës. Ai iu afrua derës së zyrës dhe qëndroi në vend. Profesori me dikë po fliste në telefon.

«Me siguri Ministria e Luftës, — mendoi Poni. — Pse interesohet kaq shumë kjo ministri?»

Çdo mëngjes, vetë ministri bisedonte në telefon me profesorin. Edhe tani ai ishte. Poni dëgjonte vetëm zërin e profesorit.

— Po, po, — thoshte ai, — stuhia kozmike është një rrezik i madh, por e kemi zgjidhur... Si?... Mos u shqetësoni për këtë, zoti Bush, në afatin e caktuar çdo gjë do të jetë gatë... ha, ha, ha... Vërtet, kjo do të jetë baza e parë ushtarake në qiell... Sa?... Mendoj se mund të instalohen qindra raketa me mbushje termobërthamore... Sigurisht do të kemi në dorë gjithë globin... Jo, jo, në asnjë mënyrë... tepër sekret. Veç meje nuk di askush asgjë... as ai, si... si i thatë?... Zezaku i artë... shumë bukur, tamam, zezak i artë... Mirupafshim...

Poni ishte zverdhur në fytyrë, këmbët mezi e mbanin. E rراسi më thellë letrën dhe shtyu derën.

Profesori ende po buzëqeshte. Poni e përshëndeti dhe me vete mendoi:

«Unë pra qenkam për ju zezaku i artë, gjysmagjeli që pjell flori, ë?»

— Jam i sigurt se e keni zgjidhur me sukses, — tha profesori.

— Po, po! Stuhia do të ndodhë pas 6 ditësh, në mesnatë. Ashensori nuk do të pësojë asgjë. Nesër do të instalohen aparaturat mbrojtëse. Veçse...

— Veçse çfarë?

— Veçse 24 orë më përpara, nga ashensori duhet të largohet çdo njeri. Radioaktiviteti do të jetë i madh dhe asnjë njeri nuk mund të dalë i gjallë prej andej. Pas pastrimit, çdo gjë do të jetë si dhe më parë.

Profesori ra në mendime.

— Ashtu pra, jemi të detyruar ta mbyllim pikën turistike?!

Poni pohoi me kokë.

— Edhe rojet duhet të zbresin në tokë, — shtoi Poni.

— Sigurisht, — fliste i menduar profesori.

Pastaj rrëmbeu telefonin dhe dikë thirri.

U fut në zyrë një burrë rreth të pesëdhjetave. Poni e njihte. Ishte sipërmarrësi i pikës turistike. Ai përshëndeti lehtë Ponin dhe, pasi i dha dorën profesorit, u ul. Poni pa dorën e vet të ze-

zë dhe dorën e bardhë të tregtarit. Se si i hipi të tallej me të.

— I dashur, — tha profesori, — ashensori qiejllor dhe stacioni turistik nuk do të punojë një javë.

— Çfarë, — kërcëu përpjetë ai, — e dini ç'do të thotë një javë?

— Po, — ndërhyri Poni, — mijëra dollarë fitime që nuk do të vijnë në xhepin tuaj!

Tregtari e pa me inat.

— Mos dëshironi që për këta dollarë të vdesin gjithë ata njerëz? — vazhdoi Poni.

«Të dalë ku të dalë», — mendoi.

Profesori i bëri shenjë Ponit të heshte dhe foli vetë:

— Arsye teknike, i dashur. Ti e di se unë nuk jam aspak i interesuar të mbyllet stacioni, po ç'ti bësh.

Tregtari po shpërthente nga inati. Profesori i hodhi një vështrim. Ponit iu duk sikur me atë vështrim i tha:

«Mos u mërzi, edhe pak kohë sa të përfundojë gjithë projekti dhe mund të bësh me këtë zezak çfarë të duash, edhe linqim».

Poni qeshi lehtë dhe u ngrit.

— Do të jem në hotel. Edhe radioaktiviteti mund të pengohet. Kam një ide.

— Vazhdo, Poni, për çdo nevojë eja tek unë. Rrugës për në hotel nuk i hiqej nga mendja

biseda e profesorit me ministrin dhe fytyra e kuqe e tregtarit.

«Zezaku i artë së shpejti do të bëhet i zi, ashtu siç ka edhe lëkurën». Qeshi me këtë mendim dhe u mbyll në hotel.

Alarmi u dha shpejt. 24 orë para se të ndodhte stuhia kozmike u zbraz i gjithë stacioni nga njerëzit. Rojet zbritën në tokë dhe aty ruanin mos afrohej kush.

«E ku ka ushtri ose armë që të ruajë stuhinë kozmike?» — thoshte Poni kur shihte ata.

Në mbrëmje të asaj dite, kur kishin mbetur rreth 6 orë që të kalonte stuhia kozmike, Poni doji nga hoteli. Në dorë mbante një çantë të zezë dokumentësh. Por nuk u drejtua nga ashensori. Mori rrugën që të nxirrte jashtë kampit, drejt një lumi, ku shpeshherë kishte dëshirë të shëtiste. Kur u largua aq sa ishte i sigurt se nuk po e ndiqte kush, ia dha vrapit me të katra. Iu ngjiti derdhjes së lumit përtpjetë.

«Ku shkoj kështu?» tha dhe ndali, pastaj vrapoi përsëri.

«Sa më larg, sa më larg nga ky vend i mallkuar. Diku do të arrij, do të takoj barinjtë e tokës sime. Larg, larg dhe sa më shpejt».

Kuqshedi sa orë vrapoi ashtu, rrugë e pa rrugë. Me siguri do t'i kishte bërë rreth 20 kilometra, kur qëndroi për të marrë frymë dhe pa orën.

«Kanë mbetur edhe 20 minuta. Sa keq që nuk duket prej këtej ashensori!» Vrapoi përsëri. Nuk kishte bërë shumë rrugë, kur dëgjoi disa këmborë. Në një qafë mali kishte bagëti; do të kishte edhe barinj. U drejtua andej. Barinjtë i gjeti rreth një zjarri. Ai u fut mes tyre, u ul pranë zjarrit dhe nuk foli fare.

Ata e panë njëherë me çudi. Një djalë i ri tha:

— Unë të njoh, ti je Poni Tutaki.

Poni pohoi me kokë. Të tjerët ia ngulën sytë.

— I ke? — pyeti përsëri i riu.

Poni tundti kokën lehtë.

Dy prej barinjve u ngritën dhe erdhën pas pak me një enë me qumësht të ngrohtë. Poni e piu me endje. I prunë dhe një si dvshek, disa batanije dhe ai u shtri aty pranë zjarrit. E zuri gjumi shumë shpejt dhe fjeti aq rehat, si asnjëherë tjetër.

U zgjua vetëm në mëngjes nga të tundurat. Dikush po i fliste me emër. Ai hapi me vështirësi sytë dhe pas pak u ngrit në këmbë.

— Eja shpejt, eja shpejt, — tha zezaku i ri dhe i tregoi me dorë shokët e tij, që kishin hipur në një majë shkëmbi dhe diçka po shihnin.

Poni u nis me vrap andej. Sapo arriti në majë, dikush i tha:

— Ashensori... ashensori nuk është më aty...

Vërtet, aty ku më parë ishte ngritur ashensori, Poni nuk pa më asgjë. Ndjeu një lehtësim në shpirt.

— Të paktën jam i qetë, nuk u vra asnjë njeri. Por ashensori rron. Rron në mendjen time dhe brenda në këtë çantë. Do të vijmë me siguri kohëra më të mira, kur popujt edhe kozmosin do ta shfrytëzojnë për vete. Atëherë do të çelet përsëri kjo çantë.

Foli më tepër për vete. Barinjtë e panë me çudi. Fjalët nuk i morën vesh, por kuptuan se Poni ishte kthyer përsëri në gjirin e tyre, ishte larguar nga ata.

— Rri me ne, Poni, — tha më plakur, — stan më stan do të të shëtisim dhe kurrë nuk kanë për të të gjetur.

Poni u mallëngiye. Hapi krahët dhe u fundos në gjoksin e plakut. Ngrohtësia që vinte nga krahori i bariut, e ngrohu edhe atë.

PËRMBAJTJA E LËNDE

Roboti i pabindur	3
«Zeusi» në fund të detit	30
«Robër» në diskun fluturues	50
Grackat e planetit të panjohur	62
Taulau, kryetar i fisit	89
Katastrofa e ashensorit qiellor.	102

Qerama, Th.

Roboti i pabindur. Tregime fantastiko-shkencore. [Red.: K. Leli]. T., «Naim Frashëri», 1981.

140 f.

(B.m.) dhe

(B.v.): 891.983-93-32

Q 45

Tirazhi 5000 kopje

Format 70x100/32

Stash: 2204-79

KOMBINATI POLIGRAFIK Shtypshkronja e Re
Tiranë, 1981